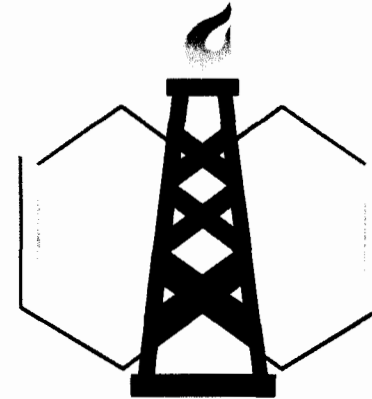

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОЛЕДЖ НАФТОГАЗОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ІНЖЕНЕРІЇ ТА
ІНФРАСТРУКТУРИ СЕРВІСУ
ОДЕСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

V НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

***«Перспективи розвитку коледжів
та їх роль у здобутті
вищої освіти»***

Збірник тез доповідей
(Частина I)

Підписано до друку 27.03.2018р.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк.4.5.
Наклад 70 прим. Замовлення № 1161.
Надруковано РВЦ «Технолог»

Одеса
2018

СКЛАД ОРГКОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Тришин Федір Анатолійович Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи Одеської національної академії харчових технологій, к.т.н., доцент

Заступник голови (координатор):

Глушков Олег Анатолійович В.о. директора коледжу нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу ОНАХТ, к.т.н.

Члени оргкомітету:

Мураховський Валерій Генріхович Директор навчально-методичного центру забезпечення якості вищої освіти ОНАХТ, к.ф.-м.н., доцент

Єпур Ольга Сергіївна В.о. директора коледжу промислової автоматики та інформаційних технологій ОНАХТ

Коваленко Анатолій Володимирович Директор Одеського технічного коледжу ОНАХТ

Лукіяник Олександр Григорович В.о. директора механіко-технологічного коледжу ОНАХТ

Риженко Людмила Дмитрівна Методист вищої категорії навчально-методичного центру забезпечення якості вищої освіти ОНАХТ

Секретар оргкомітету:

Березовська Людмила Віталіївна Завідуюча відділенням технолого-екологічним та економіки коледжу нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу ОНАХТ

З М І С Т

I	СУЧАСНА МОДЕЛЬ КОЛЕДЖУ: ОСВІТНЯ, НАУКОВА, МЕТОДИЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	5
	Інноваційна педагогічна діяльність як механізм забезпечення якості вищої освіти	5
	<i>І.В. Черненко, викладач-спеціаліст, КНТІС</i>	
	Сучасна модель коледжу: освітня, наукова, методична та інноваційна діяльність	6
	<i>Ю.В. Деде, викладач-спеціаліст, КНТІС</i>	
	Перспективи розвитку коледжів та їх роль у здобутті вищої освіти	8
	<i>Н.Б. Тирищук, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, КПАІТ</i>	
	Впровадження інноваційних технологій навчання – основа підготовки сучасних спеціалістів	10
	<i>Т.Ю. Кириллова, викладач вищої категорії, МТК</i>	
	Перспективи організації та розвитку прикладної науки коледжів у сучасних умовах	12
	<i>В.Л. Бакулевський, викладач вищої категорії, МТК</i>	
	Деякі міркування про сучасну модель підготовки бакалаврів інженерного спрямування	14
	<i>К.В. Резник, к.т.н. доцент ОНАХТ, П.П. Литвиненко, викладач вищої категорії, А.А. Зобов, викладач вищої категорії, МТК</i>	
II	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО СКЛАДУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ	16
	Забезпечення якісного складу педагогічних та науково-педагогічних кадрів у коледжах	16
	<i>Ю.Ю. Суліма, к.т.н., викладач вищої категорії, ОТК</i>	
	Забезпечення якісного складу науково-педагогічних та педагогічних кадрів	18
	<i>М.М. Іванова, викладач другої категорії, ОТК</i>	
	Забезпечення якісного складу педагогічних кадрів: модель сучасного викладача коледжу	19
	<i>О.В. Волинчук, викладач другої категорії, КНТІС</i>	
	Забезпечення якісних педагогічних та науково-педагогічних кадрів	21
	<i>Д.І. Леонова, к.б.н., викладач-спеціаліст, КНТІС</i>	
	Сучасні системи підвищення кваліфікації викладачів коледжу	23
	<i>О.А. Осіння, викладач першої категорії, КПАІТ</i>	
	Актуальні завдання якісного кадрового забезпечення коледжу	25
	<i>Р.В. Стоянова, викладач вищої категорії, О.П. Ксендзенко, викладач вищої категорії, С.П. Глушук, викладач II к., КПАІТ</i>	

**I. СУЧАСНА МОДЕЛЬ КОЛЕДЖУ: ОСВІТНЯ, НАУКОВА,
МЕТОДИЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

**ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК МЕХАНІЗМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**І.В. Черненко, викладач-спеціаліст,
Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу**

Умови сучасного життя, зростаючий обсяг інформації вимагають, щоб вищі навчальні заклади готували студентів, які уміють самостійно здобувати знання, виділяти головне, швидко орієнтуватися в конкретній ситуації. Реформування системи освіти в Україні набуло нині глобального характеру. Формується парадигма освіти, яка передбачає використання нових освітніх моделей, методик і технологій. Нова парадигма як пріоритетне завдання освіти (загальної, середньої та вищої) передбачає орієнтацію на інтереси особистості адекватності сучасним тенденціям суспільного розвитку.

Термін «модель» широкоживаний не лише в науковій літературі, причому залежно від ситуації в нього вкладається різний зміст.

Модель – це відображення в схемі, формулі, взірці тощо характерних ознак об'єкта, який досліджується. Вона є спрощеною конкретною життєвою (управлінською) ситуацією, іншими словами, у моделях певним чином відображаються реальні події, обставини тощо.

Необхідність застосування моделей пояснюється такими причинами:

- складністю реального світу, виробничої діяльності;
- наявністю багатofакторних залежностей у процесі розв'язання управлінських завдань;
- необхідністю експериментальної перевірки альтернативних управлінських рішень;
- доцільністю орієнтувати управління на майбутнє.

Досліджуючи сучасні моделі коледжу: освітню, наукову, методичну та інноваційну діяльність, на мою думку потрібно більш акцентувати увагу на таку модель, як інноваційна діяльність.

Новація – це дещо нове, чого не було раніше у сфері освіти або педагогіки. Таким чином, можна виокремити наступні ознаки освітніх новацій:

- актуальність;
- новизна (об'єктивна або суб'єктивна), оригінальність;
- затребуваність;
- її потенційна можливість дозволяє заостритися протиріччям;
- готовність педагогічної науки пояснити нововведення;
- діалектичний зв'язок з освітніми системами;
- збільшення наукового чи суб'єктивного знання.

До числа додаткових вимог також слід віднести:

Вимоги до особистості викладача вищого навчального закладу	32
<i>К.С. Ігнат'єва, викладач вищої категорії, МТК</i>	
Професійна культура викладача	34
<i>Є.І. Колесник, викладач вищої категорії, МТК</i>	
Сучасна модель коледжу. Комунікативна компетентність у системі людських стосунків	36
<i>В.В. Ольховська, викладач вищої категорії, МТК</i>	
Техніка організації і проведення методичних заходів	38
<i>Т.О. Омельченко, методист</i> <i>Л.В. Мельник, викладач-методист вищої категорії, МТК</i>	
Психолого-педагогічна модель сучасного викладача вищої школи як основа змісту освітньо-професійних програм підготовки фахівців.....	39
<i>Л.В. Березовська, викладач вищої категорії, КНТІС</i>	
ІІІ АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	43
Академічна доброчесність – запорука якісної освіти	43
<i>І. В. Каменщик, викладач другої категорії, МТК</i>	
Академічна доброчесність в історичній ретроспективі	45
<i>С.А. Мельничук, викладач другої категорії, КНТІС</i>	
Дослідження рівня академічної доброчесності серед студентів КНТІС ОНАХТ	47
<i>Н.К. Пеньковська, к.п.н, викладач вищої категорії, КНТІС</i>	
Академічна доброчесність як важлива складова забезпечення якості вищої освіти	52
<i>В.В. Касаджик, викладач першої категорії, ОТК</i>	
Академічна доброчесність як важлива складова забезпечення якості освіти	54
<i>К.П. Васильєва, викладач вищої категорії, ОТК</i>	
Щодо внутрішньої системи забезпечення академічної доброчесності	56
<i>О.В. Коробкіна, викладач вищої категорії, ОТК</i>	
Академічна доброчесність як важлива складова забезпечення якості вищої освіти	62
<i>І.М. Рудець, викладач вищої категорії, ОТК</i>	
Академічна доброчесність як важлива складова забезпечення якості вищої освіти	65
<i>І.С. Маначина, викладач І к., О.В. Флешеровська, викладач вищої категорії, О.Ф. Солов'єнко, викладач вищої категорії, КПАІТ</i>	

- спрямованість на підвищення результативності освіти (збільшення освіченості), на вдосконалення освітніх процесів та управління ними;
- на вдосконалення освітнього простору;
- забезпечення безпеки здоров'я суб'єктів освіти.

Навчальна і самоосвітня діяльність учнів і студентів є інноваційною по суті, оскільки під цілями освіти мають на увазі оволодіння учнями новаціями і включення їх при цьому в інноваційні для них види діяльності. Інноваційна діяльність здійснюється в інноваційних процесах, етапами яких є творення, освоєння, апробація та впровадження новації, а компонентами – інноваційна діяльність і новація (засіб).

Інноваційна педагогічна діяльність розглядається науковцями у різних аспектах, а саме як: розроблення, освоєння й використання нововведень (Л.І.Даниленко, Т.М. Демиденко, І.В.Гавриш); як відмова від штампів, вихід за межі нормативної діяльності (В.О.Сластьонін, Л.С. Подимова); як здатність до генерації ідей, їх втілення, аналізу та продукування (Л.М. Ващенко, В.І. Загв'язинський); як вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічного винахідництва, уведення нового в педагогічну практику (Т.М. Демиденко, Н.І. Клокар, О.Г. Козлова); як експериментальна і пошукова діяльність педагогічних працівників з метою розроблення експерименту, апробації, впровадження і застосування педагогічних інновацій (В.М. Малихіна).

Узагальнюючи погляди науковців на сутність інноваційної педагогічної діяльності, можна зробити висновок, що інноваційна професійна діяльність викладача вищого навчального закладу як цілеспрямована творча діяльність по створенню, освоєнню, застосуванню і розповсюдженню актуальних, соціально-значимих новацій у педагогічній системі ВНЗ (ідей, принципи, зміст, форми, методи, засоби, технології навчання, виховання та управління) з метою позитивного розвитку всієї системи та окремих її складових.

СУЧАСНА МОДЕЛЬ КОЛЕЖДУ: ОСВІТНЯ, НАУКОВА, МЕТОДИЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Деде Ю. В., викладач іноземних мов

Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу

Термін «модель» широкоживаний не лише в науковій літературі, причому залежно від ситуації в нього вкладається різний зміст. Слово «модель» походить від латинського «modulus», що означає міра, мірило, зразок, норма.

У найширшому сенсі під словом «модель» розуміють деякий образ об'єкта (зокрема, умовний чи уявний), що нас цікавить, або, навпаки, прообраз деякого об'єкта чи системи об'єктів.

Модель – це відображення в схемі, формулі, взірці тощо характерних ознак об'єкта, який досліджується. Вона є спрощеною конкретною життєвою (управлінською) ситуацією, іншими словами, у моделях певним чином

відображаються реальні події, обставини тощо. З початку ХХ ст. у світі спостерігається різноманітність типів, моделей, видів освіти, серед них такі моделі як освітня, наукова, методична, інноваційна.

Стрімкий розвиток інноваційних технологій стає причиною освітніх реформ, які перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. Отже, мова йде про впровадження інновацій у сфері освіти. На жаль, інноваційна діяльність у сфері освіти в Україні характеризується відсутністю цілісності та системності у розробці, обґрунтуванні та освоєнні інновацій.

Інноваційність розвитку освіти в коледжі – постійні нововведення в діяльність навчального закладу, в навчально-виховний процес – є тією нагальною потребою, без задоволення якої вона втрапить взаємозв'язок з життям, загубить свій творчий потенціал, перетвориться в рутинну справу, не потрібну ні суспільству, ні особистості. Життя вимагає інтенсифікації пошуку, експериментування, введення новітніх технологій, застосування нових засобів навчання.

Використання мультимедійних інформаційних технологій в освіті за рахунок наявності множини аналітичних процедур; відкритої структури, що дозволяє швидко вносити будь-які зміни в зміст програми в залежності від результатів її апробації; можливості зберегти й опрацювати велику кількість різномірної інформації та компоувати її в зручному виді сприяє:

- розкриттю, збереженню та розвитку індивідуальних здібностей студентів, належного кожній людині унікального сполучення особистих якостей;
- формуванню у студентів пізнавальних можливостей, прагнення до самовдосконаленню;
- забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, безперервності взаємозв'язку між гуманітарними, технічними науками та мистецтвом;
- постійному динамічному оновленню змісту, форм та методів навчальних процесів.

Вчені виділяють такі методичні моделі навчання:

1. Пасивна модель навчання. Студент виступає в ролі «об'єкта» навчання, має засвоїти й відтворити матеріал, переданий йому викладачем, текстом підручника тощо - джерелом правильних знань. До відповідних методів навчання належать методи, за яких студенти лише слухають і дивляться (лекція-монолог, читання, пояснення, демонстрація й відтворювальне опитування студентів). Студенти, як правило, не спілкуються між собою й не виконують якихось творчих завдань.

2. Активна модель навчання. Такий тип навчання передбачає застосування методів, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність студентів. Студент виступає «суб'єктом» навчання, виконує творчі завдання, вступає в діалог з викладачем. Основні методи: самостійна робота, проблемні та творчі завдання (часто домашні), запитання від студента до викладача і навпаки, що розвивають творче мислення.

3. Інтерактивна модель навчання. Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова «interact», де «inter» - взаємний і «act» - діяти. Отже,

інтерактивний - здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету: створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії.

Інтерактивна взаємодія не припускає домінування одного учасника навчального процесу над іншими, однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання учні вчать бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Отже, інноваційні технології позитивно впливають на процес навчання і виховання насамперед тому, що змінюють схему передачі знань і методи навчання. Водночас впровадження таких технологій у систему освіти в умовах становлення інформаційного суспільства ґрунтується на застосуванні комп'ютерів і телекомунікації, спеціального устаткування, програмних і апаратних засобів, систем обробки інформації тощо.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОЛЕДЖІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗДОБУТТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Н.Б.Тирищук, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Коледж промислової автоматики

Сучасному суспільству потрібні компетентні фахівці, які мають не тільки професійні знання, уміння та навички, але й можуть приймати відповідальні рішення в ситуаціях вибору, схильні до співробітництва, вирізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, здатністю до адаптації, умінням реалізувати свої творчі здібності. Така модель студента – це деякий еталон, ідеал фахівця, який повинен бути підготовлений у закладі вищої освіти, що відповідає сучасним вимогам суспільства.

В законі України «Про вищу освіту» в розділі VII ст..28, п.3. записано, що коледж - заклад вищої освіти або структурний підрозділ університету, академії чи інституту, що провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям ступеня бакалавра та/або молодшого бакалавра, проводить прикладні наукові дослідження та/або творчу мистецьку діяльність. Коледж також має право відповідно до ліцензії (ліцензій) забезпечувати здобуття профільної середньої, професійної (професійно-технічної) та/або фахової передвищої освіти.

Підготовка фахівців з вищою освітою в коледжі може здійснюватися за відповідними **освітніми програмами** на таких рівнях вищої освіти:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень (Розділ II, ст.. 5).

Сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності – це **стандарт вищої освіти** (Розділ II, ст..10, п.1-3)

Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти.

Заклад вищої освіти на підставі відповідної освітньої програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Щодо забезпечення якості освіти в Законі України «Про вищу освіту», стаття 10 пункт 2-3, зазначено, що система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (**система внутрішнього забезпечення якості**) передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення дотримання **академічної доброчесності** працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;

Щодо структури коледжу, як закладу вищої освіти, в статті 33 пункт 3 зазначено, що основними структурними підрозділами закладів вищої освіти (крім коледжів, які не здійснюють підготовку бакалаврів) є факультети, кафедри, бібліотека.

Коледжам притаманна і Вчена рада, що зазначено в статті 36 пункт 7, в якому йдеться про те, що у закладі вищої освіти можуть бути утворені вчені ради структурних підрозділів, повноваження яких визначаються вченою радою закладу вищої освіти відповідно до статуту вищого закладу вищої освіти. Вчена рада закладу вищої освіти може делегувати частину своїх повноважень вченим радам структурних підрозділів.

Організація освітнього процесу у коледжі має відбуватись відповідно до вимог чинного законодавства і регламентуватись Положенням про організацію навчального процесу, що затверджується вченою радою закладу вищої освіти. Стаття 48, пункт 1 передбачає, що мовою викладання у закладах вищої освіти є державна мова. Стосовно форм навчання у закладах вищої освіти та форм організації освітнього процесу і видів навчальних занять мова йде в статтях 49-50.

У Законі України «Про вищу освіту», стаття 26 пункт 1, визначено, що основним завданням закладу вищої освіти є провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями, і пунктом 2 передбачається провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів у освітньому процесі. Пунктом 5 передбачається забезпечення органічного поєднання у освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності. Мету, завдання та організацію наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності зазначено в статті 65 та 67 чинного законодавства. Як бачите, завдання забезпечення ефективної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів випускників, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації, перехід коледжу на рівень сучасних новітніх технологій і стандартів навчальної та методичної роботи для досягнення високої конкурентоспроможності в умовах діяльності на національному та міжнародному ринках, ставлять перед нами нелегкі завдання та мету змінюватися відповідно сучасним вимогам.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ – ОСНОВА ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

**Т.Ю. Кириллова, викладач вищої категорії
Механіко-технологічний коледж**

Педагогічна інновація – це педагогічне нововведення, цілеспрямована прогресивна зміна, що вносить в освітнє середовище стабільні елементи

(нововведення) та поліпшують характеристики окремих частин, компонентів і самої освітньої системи в цілому.

Інновації можуть здійснюватися на різних рівнях. Прогресивні нововведення виникають на науковій основі й сприяють просуванню практики вперед.

Педагогічна інноватика належить до системи загального наукового і педагогічного знання. Вона виникла і розвивається на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології і теорії управління, економіки освіти і є однією з фундаментальних дисциплін, яка суттєво прискорює процеси оновлення освіти.

Інноваційність є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства. З урахуванням цього нова освітня парадигма вибудовується на засадах збереження і розвитку творчої потенції людини, її спрямованості на самовизначення, стабільно активної життєдіяльності у змінних соціальних умовах, готовності до сприймання і розв'язання нових завдань. Тому серед проблем наукової педагогіки пріоритетними є проблеми педагогічної інноватики як складової загальної інноватики, спеціальної наукової дисципліни, що розкриває загальні засади теорії педагогічних інноваційних процесів.

Як відомо, впровадження означає перетворення практики на основі результатів досліджень за обов'язкового їх застосування з метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Сучасна педагогічна практика орієнтується на такий принцип впровадження нового, як варіативність, що передбачає раціональне поєднання різних його видів, найпоширенішими серед яких є:

- обов'язкове (регламентується директивними документами);
- вибіркоче (вибір змісту, форм і методів упровадження залежно від конкретних умов);
- ініціативне (в його основі ініціатива колективів навчально-виховних закладів, окремих педагогів).

У педагогічній інноватичі утвердився такий алгоритм (система операцій) впровадження нового:

- 1) вивчення завдань, передбачених нормативними документами;
- 2) аналіз практики і зіставлення отриманих у його процесі даних із соціальними вимогами;
- 3) моделювання еталонних результатів, яких очікують у результаті перетворення педагогічної практики;
- 4) пошук ідей, рекомендацій, що можуть бути впроваджені;
- 5) розроблення комплексної програми, яка охоплює закономірності впровадження нового;
- 6) відбір дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських засобів тощо;
- 7) теоретична, методична, психологічна підготовка учасників впровадження нового;
- 8) встановлення зв'язку з авторами рекомендацій.

Інноваційні процеси, які поєднують створення, освоєння та застосування педагогічних нововведень, здатні значно прискорити процеси оновлення системи освіти загалом.

Педагогічна дійсність свідчить, що традиційне навчання не є спроможним задовольнити підвищені вимоги до підготовки майбутніх кваліфікованих працівників, оскільки не створює умов для формування вмінь та навичок самостійної пізнавальної діяльності, не сприяє розвитку творчих здібностей. Це зумовлює ряд протиріч між наявним рівнем готовності кваліфікованого робітника до професійної діяльності та сучасними вимогами до його підготовки, між потребою студента у самовираженні та здатністю освіти задовольнити дану потребу. Сучасні реалії потребують заміни концепції «передачі знань» на «навчання вчитися», «навчання жити». Отже, студентів потрібно навчити не тільки запам'ятовувати, а й осмислювати нову тему, щоб вони могли у подальшому вміти шукати інформацію, яка допоможе реалізувати поставлену проблему. Необхідно повернути інтерес до вивчення спеціальних предметів, зробити навчання цікавим, посилити бажання учитися, яке буде спонукати до пошуків. Все це вимагає пошуку нових підходів до навчання, яке повинно опиратися не на трансляцію готових знань, а на створення умов для інноваційної пізнавальної діяльності на основі наявного досвіду.

Серед інноваційних технологій, що доцільно використовувати під час викладання можна виділити: метод проектів, дидактичні ігри, інтерактивні методи навчання, диспути, круглі столи, кейс-методики, метод портфоліо тощо.

ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ПРИКЛАДНОЇ НАУКИ КОЛЕДЖІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

**В.Л. Бакулевський, викладач вищої категорії
Механіко-технологічний коледж**

Міністерством освіти України розроблено Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста. Метою Концепції є забезпечення проведення системної реформи підготовки молодших спеціалістів та створення передумов для трансформації теперішніх вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації із забезпеченням на цій основі здобуття повної загальної середньої освіти професійного профілю.

Автори проекту Концепції наголошують, що у сьогодишніх умовах технікуми та коледжі, що у більшості не орієнтовані на ґрунтовні наукові дослідження та академічну свободу учасників освітнього процесу, не можуть забезпечити випускникам притаманного для вищої освіти рівня трудової адаптивності та соціальної мобільності. Тому цей аспект потребує значного поліпшення з урахуванням вимог сьогодення.

Одним з актуальних напрямків поліпшення даного питання є організація та розвиток прикладної науки коледжів в сучасних умовах.

Стратегія економічного росту України визначає як найважливіший пріоритет відродження і випереджальний розвиток в Україні фундаментальної і прикладної науки як базису проривних технологічних ідей. Наука і її основний результат – інновації – є основою, реальною базою вирішення актуальних наукових і практичних задач у країні.

По-перше, слід наголосити, що основну роль щодо організації та розвитку прикладної науки в коледжі виконують провідні кафедри, які потребують досвідчених науковців, здатних якісно ставити та вирішувати наукові питання. Зараз в коледжах одним з найактуальніших питань є нестача такого персоналу, що практично зводить нанівець весь науковий процес.

По-друге, випусковим кафедрам коледжу необхідно обрати пріоритетні та актуальні напрямки щодо наукових досліджень, зважаючи на проблеми сучасної науки та техніки. Виходячи з цього, потребує розвитку співпраця з підприємствами та провідними організаціями галузі.

Третім необхідним аспектом впровадження прикладної науки є активізація участі науково – педагогічного та студентського персоналу в наукових конференціях, написанні наукових статей, отриманні прав на твори та патенти тощо.

Виходячи зі сказаного, слід зазначити, що неодмінним напрямом впровадження та розвитку прикладної науки є перебудова та оновлення змісту навчання, одним із аспектом якого є розвиток матеріально – технічної бази. Прикладну науку сьогодні неможливо представити без сучасних високоточних технічних засобів, за допомогою яких виконуються дослідження. Але нестача коштів у економічно кризовий період в Україні та неконтрольоване розширення мережі вищих навчальних закладів призвели до різкого зменшення видатків на розвиток матеріально-технічної бази вищої освіти, закупівлю обладнання, приладдя, устаткування, створення засобів навчання, видання підручників, ремонт та будівництво навчальних приміщень. У цих умовах для фінансової підтримки освітньої системи варто запроваджувати багатоканальне фінансування навчальних закладів передовсім із залученням коштів фізичних і юридичних осіб.

Тому, на думку автора, для вирішення даного питання вкрай потрібна плідна співпраця з інвесторами, що дозволить здійснювати необхідну плідну і технічно точну наукову роботу, яка принесе користь як коледжу, так і інвестору.

Невпинний технологічний прогрес та сучасні суспільні виклики формують все більш вимогливі запити до підготовки кваліфікованих працівників різних рівнів, тому організація та розвиток прикладної науки коледжів в сучасних умовах є одним з актуальних напрямків сучасної освіти України.

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПРО СУЧАСНУ МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ІНЖЕНЕРНОГО СПРЯМУВАННЯ

**К.В. Резник, к.т.н. доцент ОНАХТ, П.П. Литвиненко, викладач вищої
категорії, А.А. Зобов, викладач вищої категорії
Механіко-технологічний коледж**

Однією з найважливіших умов економічного зростання в сучасному суспільстві є знання. На думку експертів Всесвітнього банку реконструкції і розвитку, здатність суспільства створювати знання, відбирати, адаптувати, перетворювати і використати їх в якості джерела прибутку має вирішальне значення для стійкого економічного зростання і підвищення життєвого рівня населення

Економічне зростання держави визначається не лише об'ємом накопичення капіталу або розширенням масштабів виробництва, але об'ємом використовуваних суспільством знань. Економічно розвинені країни "Щонайменше, третину своїх інвестицій вкладають в ґрунтований на знаннях нематеріальний капітал, а саме в професійне навчання кадрів, НИОКР, патенти, ліцензування, проектування, маркетинг". Активне використання знань сприяє підвищенню ефективності національних економік, тоді як відсутність механізмів, що забезпечують інтеграцію економіки і знань, істотно знижують рівень розвитку економіки країни. Економіка, що розвивається на знаннях, забезпечує розвиток глобального ринку людського капіталу і сприяє міжнародній міграції робочої сили, мобільності висококваліфікованих фахівців.

Проте недостатньо розвинений ринок праці створює проблеми так званого "витоку умів", що тягне відтік висококваліфікованих фахівців в країни або галузі економіки з високою заробітною платою, оптимальними умовами для роботи і реальною перспективою самореалізуватися. І якщо раніше явище плинності робочої сили було характерне для якоїсь певної території або галузі і найчастіше обмежувалося рамками депресивних регіонів, то сьогодні рух фахівців в різні країни світу набуває постійного характеру.

Знання дають високий економічний ефект, якщо вони використовуються у рамках національної інвестиційної системи країни, яка дозволяє ефективно застосовувати усі її компоненти для досягнення поставлених завдань. Національна інвестиційна система включає організації вищої професійної освіти, нормативно-правову базу, ефективну фінансову і торгову політику, інноваційні підприємства, добре розвинену комунікаційну інфраструктуру, доступ до глобальної мережі Інтернет як джерелу знань. Велику роль в національній інвестиційній системі повинно бути приділено вищій та середній (бакалавріат) професійній освіті, що відповідає за підготовку високопрофесійних фахівців для держави, суспільства і бізнесу.

Опираючись на вище визначені міркування, авторами пропонуються такі основні тези організації навчального процесу у коледжі для спеціалістів переробної харчової промисловості:

Можливість слідування девізу - «Сьогодні отримання диплому — завтра повноцінна робота за фахом»;

Поглиблене вивчення англійської (чи будь якої іноземної мови за потребами студента) з прив'язкою до професійних компетенцій.

Наявність бази для практичного освоєння студентами технологічних та ремонтно-монтажних операцій з широким залученням передових підприємств галузі по комерційному договорі

Використання патентної електронної бази при виконанні дипломних та курсових проектів з метою залучення студентів до патентної діяльності.

Наявність та використання можливості дистанційної освіти для заочної форми навчання.

Впровадження системи всебічного тестування знань студентів на всіх етапах здобуття професійних знань.

Впровадження сучасної моделі підготовки бакалаврів неможливе без забезпечення навчальних кабінетів та аудиторій засобами ІТ-технологій.

II. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО СКЛАДУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО СКЛАДУ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У КОЛЕДЖАХ

**Ю.Ю. Суліма, к.т.н., викладач вищої категорії
Одеський технічний коледж**

Однією з найважливіших задач сьогодення щодо вимог до освітнього процесу у навчальних закладах фахової передвищої освіти є забезпечення якісного складу педагогічних кадрів, що є невід'ємною складовою якості освіти.

На початковому рівні вищої освіти (ОКР «молодший спеціаліст») до педагогічних кадрів відносять педагогічних працівників – осіб, що професійно займаються педагогічною діяльністю у ВНЗ I та II рівнів.

На першому рівні вищої освіти (ОКР «бакалавр»), до педагогічних кадрів відносять науково-педагогічних працівників – осіб, що професійно займаються педагогічною діяльністю у поєднанні з науковою і науково-технічною діяльністю у ВНЗ III-IV рівнів.

Проблема забезпечення якісного складу науково-педагогічних працівників у коледжах є актуальною при підготовці студентів за ОКР «бакалавр» по окремим напрямам, інакше мова йде переважно про педагогічних працівників.

Ключовою фігурою у освітньому процесі є особистість викладача, який має бути високоморальною людиною з належним рівнем професійної підготовки та відповідною педагогічною освітою. Для здійснення своїх професійних обов'язків та забезпечення результативності своєї роботи викладач повинен мати належний стан здоров'я, високі комунікаційні навички та здатність працювати із молоддю.

Педагогічна діяльність викладача формує культуру студента, здійснює становлення його суспільної свідомості. Його основною задачею є формування в студентів мотивацію самовдосконалення, прищеплювати навички та вміння вдосконалювати свою особистість упродовж усього життя.

Джерелом ресурсів для складу викладачів коледжу є випускники педагогічних та профільних ВНЗ (в основному технічних), а також викладачі, що переходять із загальноосвітніх шкіл, інших технікумів і коледжів.

Коледжі – це навчальні заклади, що можуть видавати декілька державних документів про освіту, зокрема – це атестат про повну загальну середню освіту, диплом молодшого спеціаліста та диплом бакалавра. Звідси витікає потреба у викладачах як загальноосвітніх, так і спеціальних навчальних дисциплін.

Викладачі загальноосвітнього циклу зазвичай мають вищу педагогічну освіту. Як правило, один викладач веде курс однієї навчальної дисципліни,

набагато рідше два курси чи більше, звичайно це споріднені предмети (фізика й математика, українська мова і література тощо).

Викладачі спеціальних дисциплін зазвичай мають вищу технічну (або профільну) освіту, досвід педагогічної діяльності вони набувають вже в процесі роботи. Викладач може вести декілька курсів, причому не дуже близьких один до одного в професійному плані, хоча й у рамках однієї спеціальності. Динаміка зміни учбових програм, нестача підручників, моральне застарівання знань змушують викладачів спеціальних дисциплін витратити значно більше часу на самопідготовку, написання і оновлення конспектів і методичних посібників, освоєння нових апаратних і програмних засобів, в порівнянні з викладачами загальноосвітніх дисциплін. Значення процесу підвищення кваліфікації для цієї категорії педагогічних працівників має первинне значення.

Ключовим чинником в забезпеченні якісного складу педагогічних кадрів є їх атестація, що здійснюється шляхом проходження підвищення кваліфікації та виконання норм підвищення кваліфікаційної категорії. Метою атестації викладача є активізація його творчої та професійної активності, стимулювання безперервної фахової та загальної освіти, підвищення професіоналізму, об'єктивне оцінювання його педагогічних досягнень. За результатами атестації визначається відповідність працівників займаній посаді, присвоюються або підтверджуються кваліфікаційні категорії, педагогічні звання.

Якість навчально-виховного процесу в закладі освіти знаходиться у прямій залежності від кадрового складу викладачів – чим більше спеціалістів вищої категорії та викладачів-методистів залучені до педагогічної діяльності, тим вище його ефективність, кращі загальні результати.

У коледжах, що готують бакалаврів, актуальне забезпечення якісного складу не лише педагогічних, але й науково-педагогічних кадрів. Для цього в коледжах створюються відповідні філії кафедр вищого навчального закладу, до структури якого вони входять. Посади науково-педагогічних працівників можуть займати особи, які мають науковий ступінь або вчене звання, а також особи, які мають ступінь магістра.

Процес підвищення кваліфікації педагогічних кадрів потребує реформування у відповідності до сучасних освітніх вимог. Керівництво коледжів повинне зосередитися на підготовці нових науково-педагогічних кадрів та стимулювати викладачів до роботи у цьому напрямку.

Становище національної системи освіти в цілому залежить від рівня професійної компетенції педагогічних та науково-педагогічних кадрів навчальних закладів нашої країни, і забезпечення якісного складу таких працівників – одна з найголовніших задач усіх ВНЗ, та коледжів зокрема.

Через особливість закладів вищої професійної освіти ця проблема актуалізується сьогодні доволі гостро, особливо при підготовці бакалаврів, коли коледжі потребують не тільки досвідчених педагогічних кадрів, але й науково-педагогічних працівників.

Забезпечення якісного складу науково-педагогічних та педагогічних кадрів

**М.М. Іванова, викладач другої категорії
Одеський технічний коледж**

Одним з основних завдань науково-педагогічного та педагогічного колективу є постійне вдосконалення професійної майстерності. Важливою умовою забезпечення діяльності і подальшого розвитку коледжів на високому і якісному рівні є оптимальне вирішення кадрового питання.

Кількісний та якісний склад науково-педагогічних та педагогічних кадрів, є однією з ключових позицій успішності навчального закладу. Вимоги до фахового рівня науково-педагогічного та педагогічного складу та їх наукових досягнень значною мірою визначають можливість отримання ліцензії для надання освітніх послуг. Саме науково-педагогічні та педагогічні кадри у кінцевому підсумку несуть відповідальність за розробку навчальних програм, їх запровадження, якість викладання та оцінювання, забезпечення зворотнього зв'язку із роботодавцями, випускниками і студентами. Усе це передбачає перегляд вимог щодо фахової відповідності та майстерності науково-педагогічних та педагогічних кадрів.

Отже для забезпечення якісного складу науково-педагогічних та педагогічних кадрів необхідно:

1. Вдосконалити наявні або запровадити нові критерії, які б засвідчували, що особи, залучені до викладацької роботи (у тому числі на умовах погодинної оплати), щонайменше:

- мають відповідну кваліфікацію та високий фаховий рівень у відповідній науковій галузі;
- здатні отримувати і генерувати нові знання, адаптувати їх до нових умов та вимог;
- мають як мінімум базовий рівень компетентності для здійснення своїх службових обов'язків;
- мають необхідні вміння і досвід для того, щоб ефективно передавати студентам свої знання і розуміння предмету в різних ситуаціях навчання.

2. Запроваджувати систему оцінювання ефективності роботи викладачів, яка б, окрім відомостей про участь у науковій роботі та про кількість наукових і науково-методичних розробок, включала показники, за допомогою яких можна охарактеризувати:

- якість проведення навчальних занять (за моніторинговими опитуваннями студентів, випускників);
- рівень навчально-методичних розробок (експертні оцінки, в тому числі зовнішні);
- підвищення кваліфікації;
- участь у профорієнтаційній роботі;

- участь в інших заходах, роботах, проектах, спрямованих на зростання якості освіти в коледжах, на підвищення ефективності діяльності коледжів тощо;.

3. Розробити процедуру дострокового припинення трудових відносин із тими науково-педагогічними працівниками, які стабільно демонструють свою професійну нездатність як викладачі.

Коледжам слід створювати науково-педагогічним та педагогічним працівникам умови і можливості для вдосконалення фахової майстерності, запроваджувати програми, спрямовані на вдосконалення професійних вмінь недостатньо кваліфікованих викладачів, а також сприяти формуванню атмосфери, в якій професійні вміння викладачів будуть належно оцінені та заохочувані як оточуючими, так і ними самими.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО СКЛАДУ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ: МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА КОЛЕДЖУ

**О.В. Волинчук, викладач другої категорії
Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу**

Початок ХХІ століття характеризується надзвичайно стрімкою і глибокою трансформацією як світової, так і національної систем вищої освіти. Мета вищої освіти сьогодні – підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через інновації у навчально-виховному процесі та науково-методичній роботі. Тому основним завданням діяльності сучасних ВНЗ в Україні має стати формування інноваційного освітньо-виховного середовища, що передбачає не тільки зміни в організації навчання, а й удосконалення професійної майстерності викладачів. Тому такі якості, як компетентність, професіоналізм, інтелектуальність і творчість – найнеобхідніші риси сучасного креативного викладача.

Актуальною стає потреба у новому підході до організації, структури, змісту, форм і методів підвищення якості педагогічних кадрів.

На думку М.М.Фіцули, педагогічна майстерність – сукупність якостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога, складовими якої є професійні знання, педагогічна техніка, педагогічні здібності, педагогічна моральність, професійно значущі якості (доброзичливість, об'єктивність, вимогливість, порядність, оптимізм, самоконтроль) та зовнішня культура. Всі ці компоненти створюють передумови для перетворення педагогічної діяльності на мистецтво, що є тривалим і складним процесом, завершальним етапом якого є педагогічне новаторство, коли викладач вносить у навчально-виховний процес принципово нові ідеї, розробляє нові методичні системи, створює нові педагогічні технології.

Окрім Фіцули М., питання підготовки науково-педагогічних працівників, підвищення їх кваліфікації та педагогічної майстерності досліджувалося в роботах В.Гриньової, К.Корсака, М.Романенка, В.Семиченко та ін.

Сучасний педагог має спрямувати свою діяльність на формування наукового мислення, розвиток внутрішньої особистої потреби у постійному саморозвитку, самоосвіті впродовж усього життя. На актуальності даної проблеми наголошується і в останніх документах щодо реформування освітньої галузі, зокрема в Законі України «Про вищу освіту» та Проекті Концепції розвитку освіти України на період 2015 – 2025 років.

Виходячи з опрацьованого матеріалу, для забезпечення якісного складу науково-педагогічних кадрів доцільно вдатися до ряду заходів, зокрема:

- активізувати роботу викладацького складу та підсилити відповідальність науково-педагогічних кадрів за результати своєї навчальної та наукової діяльності, запровадивши рейтингову систему оцінювання діяльності викладачів, та заохочувати кращих за високу якість роботи, враховувати результати при конкурсному обранні викладачів та укладанні контрактів;
- залучати до педагогічної діяльності, у першу чергу, випускників магістратури та аспірантури, а також збільшувати відсоток молодих викладачів, здатних продовжувати навчання та поглиблювати знання, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню якості знань студентів, а ревізувати це можна завдяки комплексній системі контролю якості підготовки студентів, що включає незалежний моніторинг їх залишкових знань з фундаментальних, професійно орієнтованих і фахових дисциплін. Якість підготовки фахівців безпосередньо залежить від якості навчальних програм, наукового і методичного забезпечення навчального процесу (навчально-методичні розробки, нові технології навчання тощо);
- важливим мотиваційним моментом у забезпеченні якості кадрів є поступове підвищення зарплат педагогів;
- ще одним фактором підвищення якості й «осучаснення» вищої освіти є забезпечення подальшого розвитку системи підвищення кваліфікації та стажування викладачів, зокрема і за кордоном. Підвищувати кваліфікацію можна і треба й шляхом самоосвіти через опрацювання наукової літератури, підготовку публікацій та виступів на наукових конференціях, розробку методичного забезпечення дисциплін, що викладаються. Але самоосвіта не може замінити спеціально організоване підвищення кваліфікації, обов'язковою складовою якого є поглиблення психолого-педагогічної підготовки, ознайомлення з новими технологіями навчання, оволодіння методами і прийомами професійно-педагогічної діяльності, підвищення рівня комп'ютерної грамотності.

Отже, освіта в Україні, як і за кордоном, перебуває на етапі змін і вдосконалення. Тому й до викладачів вимоги відповідні. Сучасний науково-педагогічний працівник має бути творчим й активним, орієнтуватися у всьому новому і прогресивному. Якщо навчання відбуватиметься як творчий процес, переходитиме у мистецтво, відзначатиметься новаторством, то всі учасники навчальної діяльності тільки виграють. Такий викладач буде

затребуваним у будь-якому навчальному закладі, а студенти у такого викладача матимуть міцні знання.

Шляхи до забезпечення високого рівня педагогічної майстерності накреслені вже давно, головним же серед них залишається власне бажання викладача розвиватися, що добре підкріплюється підвищенням заробітної плати поряд з контролем успішності студентів і їх же оцінкою викладача як майстра своєї справи.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Д.І. Леонова, к.б.н., викладач-спеціаліст

Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу

Є такий вислів: генерали завжди готуються до минулої війни. До педагогів це відноситься ще більше. Тому що на той час, коли діти виростуть, сьогоднішній день буде для них позавчорашнім. Адже, подивіться, наскільки сильно змінює життя наприклад, інтернет? У всіх сенсах, починаючи від можливості віддаленої роботи і спілкування, закінчуючи відсутністю повного контролю. Яка зараз величезна кількість можливостей вдосконалити, отримати і навіть змінити свою професію або освіту, якщо свого часу ви її не отримали. І це сучасна модель, до якої ми будемо рухатися хочемо ми цього чи ні. Ми будемо вчитися не раз і на все життя, а протягом усього життя вчитися і переучуватися багато разів. Це робить вищий науковий заклад (ВНЗ) товаром на ринку професій, і тільки від ВНЗ буде залежати його конкурентоспроможність і попит на надані ВНЗ послуги.

Сучасний світ відрізняється величезною швидкістю змін. Новий час диктує нові вимоги, причому в першу чергу до нас - педагогів! На мій погляд до основних належать по-перше, надання конкретних практичних знань, які можна застосувати на практиці, і по-друге, у зв'язку з тим що необхідно бути конкурентоспроможними, треба надавати сучасні знання, навички та уміння, а це в першу чергу комунікація, кооперація, креативність та критичне мислення. Зараз для того що б чому не будь вчити, мало це просто знати, треба вміти цими знаннями користуватися самим, і тільки особистим прикладом, особистою захопленістю і успішністю в прямому сенсі заражати та заряджати студентів. Знання заради знань в сучасному світі, просто не потрібні більш необхідно та ефективно, орієнтуватися в море інформації, вміти її добувати, вміти структурувати, вміти розрізняти достовірну інформацію і фейк.

Звичайно в умовах таких кризових тенденцій як 1) «старіння» професорсько-викладацького складу, пов'язане з недостатнім притоком молодих кадрів до вищих навчальних закладів та може у майбутньому привести до закриття кафедр і наукових шкіл в українській вищій освіті; 2) недостатній рівень розвитку системи безперервної освіти, підготовки та підвищення

кваліфікації викладацького складу вищих навчальних закладів; 3) низький рівень оплати праці професорсько-викладацького складу, який є причиною поширення роботи за сумісництвом, корупції, участі в тішовій діяльності та інших способів заробітку, що вступають в протиріччя з завданнями по реальному підвищенню ефективності та якості системи освіти в країні; 4) слабкий рівень фінансування науково-дослідної діяльності викладачів, оснащення вузів, що також не сприяє підвищенню якості роботи викладацьких кадрів; 5) загальне падіння престижу професії викладача вищого навчального закладу в суспільстві, пов'язане в тому числі і з девальвацією справжньої цінності диплома про вищу освіту, навчальних ступенів і звань. Девальвація цінності освіти стає однією з причин погіршення підготовленості того, хто навчається контингенту, який прагне не стільки до засвоєння необхідних знань і навичок, скільки до якомога швидшого і легкого отримання диплома про вищу професійну освіту. Вища освіта в силу своєї доступності в сучасному світі перетворилося, по У. Беку, в необхідний для підтримки ілюзії соціального благополуччя засіб проти падіння загального рівня життя.

Масовізація вищої освіти призвела до явної невідповідності кількості випускників вузів і пропонованих для фахівців з вищою освітою робочих місць за фахом. Оскільки селекція в процесі просування в будь-якій ієрархії продовжує існувати, освіту у відриві від соціального і культурного капіталу не можна розглядати в якості гарантії успішного працевлаштування та забезпечення перспективного майбутнього. В результаті значна частина випускників вищих навчальних закладів працевлаштована на посадах, які потребують вищої та навіть середньої професійної освіти, що також сприяє падінню загального престижу вищої освіти серед української молоді.

Нарешті, важливу роль відіграє і відсутність прямого зв'язку між успіхом у трудовій діяльності та дипломом того чи іншого вищого навчального закладу. Це, в свою чергу, стає каталізатором небезпечних для соціального розвитку тенденцій. Як відзначають Г.К. Гізатова і О.Г. Іванова, сучасне суспільство стикається з руйнуванням очікувань, які молодь пов'язувала з закінченням вищих навчальних закладів, і це розчарування в освіті не тільки не сприяє подальшому самовдосконаленню молодих людей, а й вносить в їх життєві стратегії деморалізуючий початок. Життєвий успіх перестає асоціюватися з утворенням, що призводить до втрати цінності навчання як такої.

Проаналізувавши головні проблеми вищої професійної освіти в сучасній Україні, можна зробити висновок, що вони мають місце не тільки через відсутність законодавчого досконалості, а є безпосередніми наслідками застарілого розуміння вищої освіти як такої і неповного уявлення про його ролі, можливості і специфіку. Таким чином забезпечення якісного складу науково-педагогічних і педагогічних кадрів бачиться, в залученні до викладацької роботи людей з реальних секторів економіки, з діючих передових, сучасних виробництв, науково-дослідних колективів, а так само зарубіжних викладачів провідних європейських вузів. Тільки в цьому випадку, переймаючи передовий досвід і тенденції зарубіжної освіти, адаптуючи його до складних економічних

умов України, можна зробити вітчизняну освіту за потрібне, важливим і перспективним як для абітурієнтів так і для викладацького складу

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ КОЛЕДЖУ

**О.А. Осіння, викладач першої категорії,
Коледж промислової автоматики та інформаційних технологій**

З огляду на модернізації системи вищої освіти одним із пріоритетних соціальних та педагогічних напрямків стає вдосконалення професіоналізму педагогічної діяльності викладачів. Модернізація вітчизняної освіти включає в себе впровадження в освітню практику інформаційних технологій і підвищення гуманізації освіти, що в свою чергу вимагає вдосконалення існуючих програм підвищення кваліфікації педагогів. Тому необхідно переглянути систему підвищення кваліфікації з точки зору її педагогічної, методологічної, організаційної та психологічної складових. У сформованій сьогодні ситуації нагальною проблемою є підвищення якості професійної освіти, в якому реалізуються знання, вміння і навички виконання гностичної, проектувальної, комунікативної та інших педагогічних функцій. Останні відображені в професіоналізмі педагогічної діяльності як якісна характеристика викладача коледжу. Професіоналізм викладача коледжу визначається мірою володіння педагогом сучасним змістом і сучасними засобами рішення професійних завдань, які вдосконалюються в системі підвищення кваліфікації.

Суть процесу підвищення кваліфікації педагогів коледжу полягає не тільки в передачі певної інформації слухачам курсів, а й у формуванні у них умінь оперувати предметним змістом знань, проектувати і моделювати свою діяльність. Сучасна система підвищення кваліфікації, будучи мобільною і динамічною, орієнтована на професійно-педагогічну компетентність викладачів. Така система відповідає вимогам конкретних освітніх установ і суспільства в цілому.

Згідно з дослідженнями, підвищення кваліфікації викладачів має ґрунтуватися на низці принципів: динамічності, різнобічності методичного консультування, паритетності і усвідомленої перспективи. Принцип динамічності передбачає можливість зміни і доповнення змісту освітніх програм; принцип різнобічності методичного консультування передбачає високу ступінь зацікавленості слухачів, а також компетентність викладача.

Принцип паритетності заснований на суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів курсів і їх слухачів, а принцип усвідомленої перспективи вимагає розуміння і усвідомлення системи короткострокових, середньострокових і віддалених перспектив розвитку навчання [1].

Підтримка професійної компетентності на новому етапі розвитку стає все більш складним завданням. Тому підвищення кваліфікації педагогів, здатних до

професійної та соціальної мобільності, є одним з нагальних питань сучасної професійної освіти і систем підвищення кваліфікації.

Інноваційні зміни, що відбуваються в даний час в конкретних освітніх системах, орієнтовані на гуманістичну парадигму освіти. Ці зміни впливають не тільки на окремі компоненти освітніх систем, такі як цілі, зміст, методи і технології навчання, а й на саму основу системи, а також на суб'єкти освіти.

Тут важливо зазначити, що ефективне вирішення проблем вищої освіти неможливо без зміни завдань усіх учасників системи освіти: керівників, методистів, викладачів. Це в свою чергу передбачає масштабні зміни в системі перепідготовки кадрів і підвищення їх кваліфікації. Для системи підвищення кваліфікації, орієнтованої на вищезгадану гуманістичну парадигму, ціннісно-сміслова спрямованість процесу підвищення кваліфікації є визначальною. Вона може бути реалізована в таких технологіях роботи зі слухачами, які дозволяють здійснювати стратегію випереджаючої підготовки [2].

В основу змісту підвищення кваліфікації викладачів покладено ідею об'єднання різних сфер професійного знання, яка дає можливість викладачам ефективно працювати в міждисциплінарній сфері та розвивати системне мислення [3; 4].

Зміна змісту і характеру професійної діяльності педагога призводить до нових технологій професійно-педагогічної діяльності викладача. Всі ці зміни швидко наростають і ставлять під сумнів професійно-педагогічну компетентність викладача коледжу. Тут необхідна професійна компетентність викладача, що має на увазі готовність до професійної діяльності в умовах нововведень в освітній діяльності коледжу і розвиток його в процесі підвищення кваліфікації та самоосвіти [2].

Інноваційні освітні програми - це найважливіший компонент системи підвищення кваліфікації викладачів. Ці програми складаються з навчальних планів, програм дисциплін та інших навчально-методичних матеріалів. У програмах визначаються цілі, зміст, технології освітнього процесу, спрямованого на підвищення рівня професійно-педагогічної кваліфікації педагогів в інноваційних умовах. Зміст інноваційних програм має ґрунтуватися на вимогах до професійних і особистих якостей викладача, відповідати чинним нормативним документам, враховувати специфіку конкретного коледжу.

Аналіз сучасної ситуації та описані вище сучасні тенденції змін суспільства задають вимоги до визначення нової якості освіти з точки зору ступеня придатності професійної школи, а також системи підвищення кваліфікації педагогічних і керівних працівників для вирішення інших, не затребуваних раніше масовою практикою, цілей і завдань. Іншими словами, це вимоги до модернізації педагогічної освіти та системи підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів.

Виходячи з викладеного, правомірно виділити головний методологічний принцип, що лежить в основі функціонування і розвитку системи професійно-педагогічної підготовки і підвищення кваліфікації викладачів. Таким є принцип відповідності системи тих змін, які відбуваються в науці, техніці, технологіях і, відповідно, в професійно-педагогічної діяльності викладача.

Література

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.] ; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя ; НАПН України. — Київ : Інформ. системи, 2010. — 342 с. — С. 7–8.

2. Олійник В. В. Теоретичні та методичні засади розвитку системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій: навч. посіб. / В. В. Олійник ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — Київ, 2010. — 268 с.

3. Асмолов А.Г. Стратегія соціокультурної модернізації освіти: на шляху до подолання кризи ідентичності і побудови громадянського суспільства // Питання освіти. 2008. № 1. С. 65-86

4. [Электронный ресурс]. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/organizatsionno-pravovye-osnovy-povysheniya-kvalifikatsii-prepodavateley-vuza>

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЯКІСНОГО КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОЛЕДЖУ

Р.В. Стоянова, викладач вищої категорії, О.П. Ксендзенко, викладач вищої категорії, С.П. Глушук, викладач другої категорії, Коледж промислової автоматики та інформаційних технологій

Сьогодні Україна, як і весь світ, перебуває під впливом нових глобальних тенденцій, що визначають характер модернізації вищої школи в ринкових умовах загострення конкуренції. У контексті сучасного суспільного прогресу важливим стає пошук ефективних організаційно-економічних механізмів успішного функціонування та розвитку кадрового забезпечення вищої школи, а також підвищення вимог до якості освіти [1]. При цьому забезпечення якості вищої освіти на сучасному етапі розвитку України набуває стратегічного значення, є пріоритетним державним завданням, вимагає посилення уваги до проблем організаційного вдосконалення й економічної ефективності, створення нових сучасних концепцій і технологій управління, підвищення рівня підготовки фахівців.

Наразі вагомою потребою удосконалення освітнього процесу, як наголошує В. Маслов, «є приведення у відповідність фахової та посадово-функціональної компетентності працівників освіти з потребами і вимогами суспільства на конкретно-історичному етапі соціально-економічного розвитку українського суспільства та інтегральних процесів у всесвітньому освітньому процесі»[2].

Основними законодавчими актами, якими регулюється галузь освіти є Закон України «Про освіту» та Закон України «Про вищу освіту». Згідно цих законів, до системи вищої освіти входять і коледжі. Коледж - заклад вищої освіти або структурний підрозділ університету, академії чи інституту, що

провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям ступеня бакалавра та/або молодшого бакалавра, проводить прикладні наукові дослідження та/або творчу мистецьку діяльність. Коледж також має право відповідно до ліцензії (ліцензій) забезпечувати здобуття профільної середньої, професійної (професійно-технічної) та/або фахової передвищої освіти.

Статус коледжу отримує заклад освіти (структурний підрозділ закладу освіти), в якому ліцензований обсяг підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра та/або молодшого бакалавра становить не менше 30 відсотків загального ліцензованого обсягу.

Для реорганізації системи вищої освіти та приведення структури у відповідність до основного закону, були прийняті перехідні положення, які роз'яснюють основні статті закону.

При цьому вимога щодо ліцензованого обсягу підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра та/або молодшого бакалавра діє:

- з 1 січня 2020 року в розмірі 10 відсотків;
- з 1 січня 2021 року в розмірі 20 відсотків;
- з 1 січня 2022 року в розмірі 30 відсотків.

У листопаді 2017 року Технікум промислової автоматики ОНАХТ отримав статус коледжу та став Коледжем промислової автоматики та інформаційних технологій ОНАХТ. Згідно закону, коледж має право продовжити освітню діяльність з підготовки за ОКР «молодший спеціаліст» та отримати ліцензію на підготовку фахівців освітньо-професійного ступеня «молодший бакалавр».

Відповідно до ліцензійних умов до штатного розпису коледжу мають бути включені посади науково-педагогічних працівників. Для потреб ліцензування стаж педагогічної роботи у закладах вищої освіти працівників, які мають науковий ступінь та/або вчене звання, зараховується як стаж науково-педагогічної роботи.

На науково-педагогічних працівників таких коледжів та осіб, які здобувають у них вищу освіту ступеня молодшого бакалавра чи бакалавра, поширюються умови оплати праці, пенсійного забезпечення, норми педагогічного навантаження, норми стипендіального забезпечення на рівні вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Педагогічні працівники цих коледжів, які відповідають вимогам цього Закону до науково-педагогічних працівників та забезпечують підготовку фахівців ступеня молодшого бакалавра або бакалавра, отримують статус науково-педагогічних працівників і переводяться на відповідні науково-педагогічні посади з початку реалізації відповідної освітньої програми.

Відповідно до ст.53 Закону України «Про вищу освіту» науково-педагогічні працівники - це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність, а педагогічні працівники - це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність.

Посади педагогічних працівників можуть займати особи із ступенем магістра за відповідною спеціальністю. Педагогічні працівники кожні п'ять років проходять атестацію. За результатами атестації визначається відповідність працівників займаній посаді, присвоюються кваліфікаційні категорії, педагогічні звання.

Посади науково-педагогічних працівників можуть займати особи, які мають науковий ступінь або вчене звання, а також особи, які мають ступінь магістра.

Після введення до штатного розпису науково-педагогічних посад коледж має пройти процедуру ліцензування на право провадити освітню діяльність.

За ліцензійними вимогами, для **започаткування провадження освітньої діяльності** на першому(бакалаврському) рівні необхідно:

- наявність у закладі освіти підрозділу чи кафедри, відповідальних за підготовку здобувачів вищої освіти;

- наявність у складі підрозділу чи кафедри, відповідальних за підготовку здобувачів вищої освіти, тимчасової робочої групи (проектної групи) з науково-педагогічних працівників, на яку покладено відповідальність за підготовку здобувачів вищої освіти за певною спеціальністю - три особи, що мають науковий ступінь та/або вчене звання;

- наявність у керівника проектної групи (гаранта освітньої програми) наукового ступеня та/або вченого звання за відповідною або спорідненою спеціальністю, а також стажу науково-педагогічної та/або наукової роботи не менш як 10 років (до 6 вересня 2019 р. для початкового рівня з урахуванням стажу педагогічної роботи).

Регламентують ліцензійні вимоги також склад педагогічного та науково-педагогічного колективу коледжу **під час провадження освітньої діяльності**:

- проведення лекцій з навчальних дисциплін науково-педагогічними (науковими) працівниками відповідної спеціальності за основним місцем роботи (мінімальний відсоток визначеної навчальним планом кількості годин):

1) які мають науковий ступінь та/або вчене звання (до 6 вересня 2019 р. для початкового рівня з урахуванням педагогічних працівників, які мають вищу категорію) – 50;

2) які мають науковий ступінь доктора наук або вчене звання професора – 10.

- проведення лекцій з навчальних дисциплін, що забезпечують формування професійних компетентностей, науково-педагогічними (науковими) працівниками, які є визнаними професіоналами з досвідом роботи за фахом (мінімальний відсоток визначеної навчальним планом кількості годин): практичної роботи за фахом – 10.

- проведення лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять, здійснення наукового керівництва курсовими, дипломними роботами (проектами), дисертаційними дослідженнями науково-педагогічними (науковими) працівниками, рівень наукової та професійної активності кожного з яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох наступних умов:

1) наявність наукової публікації у періодичному виданні, яке включено до наукометричних баз, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection, рекомендованих МОН;

2) наявність наукових публікацій у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та/або авторських свідоцтв, та/або патентів загальною кількістю п'ять досягнень;

3) наявність виданого підручника чи навчального посібника, що рекомендований МОН, іншим центральним органом виконавчої влади або вченою радою закладу освіти, або монографії (у разі співавторства - з фіксованим власним внеском);

4) наукове керівництво (консультування) здобувача, який одержав документ про присудження наукового ступеня;

5) участь у міжнародному науковому проекті/залучення до міжнародної експертизи, наявність звання "суддя міжнародної категорії";

6) проведення навчальних занять іноземною мовою (крім мовних навчальних дисциплін) в обсязі не менше 50 аудиторних годин на навчальний рік;

7) робота у складі експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій МОН або галузевих експертних рад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, або Акредитаційної комісії, або їх експертних рад, або міжгалузевої експертної ради з вищої освіти Акредитаційної комісії, або трьох експертних комісій МОН/зазначеного Агентства, або Науково-методичної ради/науково-методичних комісій з вищої освіти МОН, або робочих груп з розроблення стандартів вищої освіти України;

8) виконання функцій наукового керівника або відповідального виконавця наукової теми (проекту), або головного редактора/члена редакційної колегії наукового видання, включеного до переліку наукових фахових видань України, або іноземного рецензованого наукового видання;

9) керівництво студентом, який зайняв призове місце, або робота у складі організаційного комітету/журі/апеляційної комісії Міжнародної студентської олімпіади/II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт)/III-IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних предметів/II-III етапу Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт учнів - членів Малої академії наук; керівництво студентом, який став призером Олімпійських, Паралімпійських ігор, Всесвітньої та Всеукраїнської Універсіади, чемпіонату світу, Європи, Європейських ігор, етапів Кубка світу та Європи, чемпіонату України; виконання обов'язків головного секретаря, головного судді, судді міжнародних та всеукраїнських змагань; керівництво спортивною делегацією; робота у складі організаційного комітету, суддівського корпусу;

10) організаційна робота у закладах освіти на посадах керівника (заступника керівника) закладу освіти/факультету/відділення (наукової установи)/ інституту/філії/кафедри або іншого відповідального за підготовку здобувачів вищої освіти підрозділу/відділу (наукової установи)/навчально-методичного управління (відділу) / лабораторії / іншого навчально-наукового

(інноваційного) структурного підрозділу/ вченого секретаря закладу освіти (факультету, інституту) /відповідального секретаря приймальної комісії та його заступника;

11) участь в атестації наукових кадрів як офіційного опонента або члена спеціалізованої вченої ради;

12) присудження наукового ступеня доктора наук або присвоєння вченого звання професора;

13) наявність авторських свідоцтв та/або патентів загальною кількістю два досягнення;

14) наявність виданих навчально-методичних посібників/посібників для самостійної роботи студентів та дистанційного навчання /конспектів лекцій /практикумів /методичних вказівок /рекомендацій загальною кількістю три найменування;

15) присудження наукового ступеня доктора філософії або присвоєння вченого звання доцента, або отримання документа про другу вищу освіту;

16) керівництво студентом, який зайняв призове місце на I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт), або робота у складі організаційного комітету/журі Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт), або керівництво постійно діючим студентським науковим гуртком/проблемною групою, або виконання обов'язків куратора групи; керівництво студентом, який брав участь в Олімпійських, Паралімпійських іграх, Всесвітній та Всеукраїнській Універсіади, чемпіонаті світу, Європи, Європейських іграх, етапах Кубка світу та Європи, чемпіонаті України; виконання обов'язків тренера, помічника тренера національної збірної команди України з видів спорту.

- наявність випускової кафедри із спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної або спорідненої науково-педагогічної спеціальності, з науковим ступенем або вченим званням.

- наявність трудових договорів (контрактів) з усіма науково-педагогічними працівниками та/або наказів про прийняття їх на роботу.

Для забезпечення кадрами керівництво коледжу має декілька шляхів – залучення нових науково-педагогічних працівників та застосовувати різні мотивуючі засоби для професійного зростання педагогічного складу коледжу. Законодавством передбачені наступні форми професійного розвитку педагогічного працівника – післядипломна освіта, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Післядипломна освіта - це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду; вона включає здобуття другої (наступної) вищої освіти - здобуття ступеня бакалавра (магістра) за іншою спеціальністю на основі здобутої вищої освіти не нижче ступеня бакалавра та практичного досвіду.

Педагогічні і науково-педагогічні працівники підвищують кваліфікацію та проходять стажування в Україні і за кордоном. Заклад вищої освіти забезпечує підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати.

Професійна діяльність педагогічних працівників має творчий характер, що вимагає визначення чітких критеріїв оцінки і конкретних кінцевих результатів їх праці. Тому у педагогічних колективах постає проблема розробки та впровадження системи мотивації, яка б спонукала викладачів до підвищення результативності своєї діяльності. У країнах Європи накопичений чималий досвід з формування університетських рейтингів, складовою яких є запровадження рейтингових систем оцінювання успішності діяльності кафедр і науково-педагогічних працівників.

Одним з вирішальних підходів до формування якісного педагогічного складу є відповідність певним критеріям при прийнятті на роботу молодого викладача, а саме: наявність відповідної фахової освіти; вмотивованість (бажання працювати саме в цьому навчальному закладі та прийняття усіх вимог, які висуває навчальний заклад до роботи викладача); досвід роботи за фахом (для викладачів професійних дисциплін фармацевтичного циклу); бажання та можливість займатись науковою роботою; отримання другої вищої освіти. Відповідно до положення про атестацію педагогічних працівників вирішальне значення при атестації викладача має накопичена сума рейтингових балів у міжатаестаційний період. Система атестації викладачів у коледжі забезпечується створенням комплексу умов, яка включає: організаційні (планування роботи в міжатаестаційний період, підготовку організаційних документів, діяльність атестаційних комісій) та педагогічні (реалізацію самоосвітньої діяльності викладача, підвищення фахового рівня, педагогічну діагностику). Важливим для реалізації рейтингової оцінки діяльності викладача є визначення конкретних показників та критеріїв діяльності, на які повинен орієнтуватися викладач у своїй роботі. Аналіз роботи атестаційної комісії КПАІТ та досвід роботи інших коледжів України дозволив визначити основні показники:

- професійна грамотність з дисципліни;
- методологічна підготовка викладача, майстерність у проведенні занять, заходів, виховних годин;
- якість та результативність розробленого навчально-методичного забезпечення;
- досягнення студентів (успішність, участь у конкурсах, олімпіадах, наукова діяльність);
- участь у роботі педради, методради, циклових комісій, методичних об'єднань;
- інноваційна діяльність викладача;
- авторитет, уміння контактувати зі студентами, колегами (комунікабельність);
- моральні якості, соціально-психологічна готовність викладача;

- наукова робота (підготовка та захист дисертацій на здобуття наукових ступенів).

На сьогодні надзвичайно актуальним є показник професійної грамотності з дисципліни, особливо це стосується викладачів циклу професійних дисциплін. При оцінці професійної грамотності з дисципліни критеріями є володіння сучасними знаннями, реалізація самоосвіти через участь у тренінгах, семінарах, наукових та науково-практичних конференціях, публікаціях у фахових та фахових періодичних виданнях тощо. Серед критеріїв методологічної підготовки викладача слід зазначити різноманітність використання форм, методів, засобів навчання та контролю знань. Критеріями оцінювання навчально-методичного забезпечення є не тільки наявність розробленого навчально-методичного комплексу з дисципліни (лекції, практичні заняття, матеріали контролю), що входить до функціональних обов'язків викладача і може враховуватись тільки при присвоєнні другої категорії, а й підготовка та видання навчальних посібників, підручників з грифами МОЗ та МОН України, монографій, збірники тестів, участь у розробці освітніх стандартів тощо. Серед досягнень студентів, які також визначені критеріями рейтингової оцінки роботи викладача, беруться до уваги: якісний показник успішності з певної дисципліни, участь у наукових, науково-практичних конференціях, результатах участі студентів під керівництвом викладача в олімпіадах, конкурсах. Крім того, рейтинговою шкалою вирізняється значущість вказаних заходів: коледжні, регіональні, всеукраїнські, міжнародні. До критеріїв, які визначають показник участі викладача у засіданнях педради, методради, роботі ЦК, методоб'єднань, можна віднести підготовку доповідей, проведення відкритих занять або демонстрація власного педагогічного досвіду на засіданнях обласних, регіональних методичних об'єднань, циклових комісій тощо. Без інноваційної діяльності сьогодні неможливим є розвиток викладача. Тому вказана діяльність має передбачати, в першу чергу, володіння ІТ-технологіями і, як наслідок, розробку мультимедійного забезпечення занять, створення відеофільмів, комп'ютерних програм, впровадження комп'ютеризованих програм оцінювання студентів, комп'ютерних технологій навчання, створення власних навчальних сайтів тощо. Показники комунікабельності викладача, його моральних якостей, соціально-психологічної готовності оцінюються через участь та проведення виховної роботи у напрямках діяльності куратора групи, участі у заходах з національно-патріотичного, морально-етичного, художньо-естетичного, правового виховання, проведенні превентивно-оздоровчої роботи в коледжі. До інших видів рейтингової діяльності викладача включено роботу викладача як завідувача кабінетом або лабораторією, участь у профорієнтаційній роботі, відзнаки органів управління та відповідних міністерств. За результатами оцінювання критеріїв діяльності викладача виводиться загальний рейтинг, за яким, відповідно до шкали визначається відповідність певній кваліфікаційній категорії, що і є підставою для атестації. Звичайно ж, виставлення оцінок має супроводжуватись бесідою з викладачем, у ході якої визначаються сильні та слабкі сторони його діяльності і виявляються резерви її покращення.

Для удосконалення кадрового забезпечення освітнього процесу необхідно прийняти ряд заходів:

- удосконалити механізм мотивації науково-педагогічних працівників до їх безперервного професійного зростання;
- забезпечити функціонування ефективної комплексної системи стимулювання керівного складу та науково-педагогічних (педагогічних) працівників до професійної діяльності, орієнтованої на реалізацію конкретних завдань з оцінюванням за кінцевим результатом;
- удосконалити систему підвищення кваліфікації та перепідготовки науково-педагогічних (педагогічних) працівників за інноваційними напрямками організації освітнього процесу та наукової діяльності;
- активізувати організаційно-наукову діяльність циклових комісій як основного базового структурного підрозділу коледжу;
- розробити стратегію надання дієвої допомоги працівникам коледжу в підготовці та захисті дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора філософії (кандидата наук) та доктора наук.

ВИМОГИ ДО ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

**К.С. Ігнат'єва, викладач вищої категорії
Механіко-технологічний коледж**

Сукупність особистих якостей викладача формує його авторитет, тобто загально визнану студентами значущість його достоїнств і оснований на цьому силу його виховного впливу. Авторитетним є той викладач, який глибоко знає свій предмет і майстерно його викладає, любить молодь, відчуває її наміри і прагнення, доброзичливо відгукується на них. Без авторитетної, незламної, непохитної в очах вихованців особистості педагога, зазначав В. Сухомлинський, ідеал перетворюється на покинутий прапороносцем прапор. Багато проблем виховання криється саме в тому, що часто вихованця закликають іти за прапором, якого ніхто не несе. Бути прапороносцем ідеалу, нести на своєму прапорі вогонь ідеального — саме в цьому секрет педагогічного авторитету.

Професійна діяльність викладача вищої школи вимагає наявності певних особистісних якостей, соціально-психологічних рис і педагогічних здібностей.

Серед них основними є такі:

Загальногромадянські риси: широкий світогляд, принциповість і стійкість переконань; громадянська активність і цілеспрямованість; національна самосвідомість, патріотизм і толерантність щодо інших народів і культур; гуманізм і соціальний оптимізм; високий рівень відповідальності та працелюбність.

Морально-психологічні якості: чесність і ясність у взаєминах з людьми; високий рівень загальної і психологічної культури; повага до професіоналізму інших і наукової спадщини; акуратність і охайність, дисциплінованість і вимогливість.

Науково-педагогічні якості: науково-педагогічна творчість; професійна працездатність; активна інтелектуальна діяльність, науковий пошук; педагогічне спрямування наукової ерудиції; педагогічна спостережливості; педагогічна увага та інтуїція; володіння педагогічною технікою; гнучкість і швидкість мислення у педагогічних ситуаціях; висока культура мови та мовлення; володіння мімікою, тоном голосу, поставою, рухами і жестами.

Індивідуально-психологічні особливості: високий рівень соціального сприйняття й самопізнання; висока інтелектуально-пізнавальна зацікавленість і допитливість; інтерес до розвитку потенційних можливостей студентів і потреба в педагогічній діяльності з ними; позитивна „Я-концепція“, високий рівень прагнень; емоційна стійкість, витримка й самовладання; саморегуляція, самостійність і діловитість у вирішенні життєво важливих завдань; твердість характеру.

Професійно-педагогічні здібності: адекватне сприйняття студента й безумовне прийняття його як особистості; педагогічний оптимізм; проектування цілей навчання й прогнозування шляхів професійного становлення майбутнього спеціаліста; конструювання методичних підходів і здатність передбачати можливі результати; організаторські та комунікативні здібності; духовно-виховний вплив на академічну групу й особистість студента, організація розвиваючої інтеракції.

Основним напрямом діяльності вищої школи на сучасному етапі повинно стати задоволення потреб особистості у знаннях, які дозволяють адаптуватися в сучасному світі. А це потребує значної підготовки викладача вищого навчального закладу, який у певній мірі є транслятором сучасних тенденцій. Однією з провідних вимог до професійного становлення викладача вищої школи є всебічний розвиток його творчих здібностей, вміння вирішувати складні завдання виховання нового покоління. Мистецтво аналізувати найрізноманітніші педагогічні ситуації, визначати шляхи та засоби виховання молоді в умовах постійного оновлення і розвитку суспільства повинні стати невід'ємною частиною педагогічного професіоналізму викладача вищої школи. Надзвичайно важливим моментом стосунків між викладачем і студентом є усвідомлення унікальності і неповторності студента як індивідуальності, врахування динаміки змін, що відбуваються зі студентом, розуміння складності і неоднорідності процесу розвитку, визначення віддалених перспектив взаємодії, порівняння студента лише з ним самим для надання йому впевненості в успішному оволодінні знаннями і правильному становленні особистості.

Отже, можна сказати, що вищій школі на сучасному етапі потрібен викладач:

- який бачить у кожному своєму студенті не „об'єкт педагогічного впливу", а самостійну особистість, яка знаходиться в постійному розвитку, має право на самоствердження;
- вміє жити в реальному світі, об'єктивно сприймати факти і працювати з ними, долаючи прагнення захватись за систему власних психологічних захистів;
- навчився орієнтуватися у будь-якій ситуації, визначати її психологічні основи, передбачати прямі й опосередковані наслідки кожного свого рішення і вчинку, об'єднувати окремі події в насичені єдиним смислом системи;
- може долати деструктивний вплив зовнішніх побічних (організаційних, бюрократичних, формальних) факторів на розвиток власної особистості і стосунки із студентами;
- бере на себе відповідальність за розвиток ситуацій, бо усвідомлює, що саме викладач має розуміти, що відбувається із студентом і як йому допомогти;
- уміє дозувати міру свого втручання в особисте життя студента, розділяти проблеми на ті, які повинен вирішувати сам студент, і ті, де необхідний його вплив;
- здатен дозувати ступінь своєї активності, розподіляти увагу між усіма дітьми найоптимальнішим чином;
- може змінюватися у мінливому світі й змінювати світ на краще.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА

**Є.І. Колесник, викладач вищої категорії
Механіко-технологічний коледж**

*Діти – це живе життя
і життя прекрасне, і
ставитися до них треба
як до товарищів і громадян,
поважати їхнє право
на радість і обов'язок
відповідальності.*

А. С. Макаренко

Нині Україна розглядає свій розвиток у сучасному світі в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури, насамперед парламентаризм, права людини, лібералізацію, свободу пересування, рівність доступу до якісної освіти будь – якого рівня та інші, що є невід'ємним атрибутом громадянського демократичного суспільства. Україна прагне бути повноправним учасником процесу європейської інтеграції. Тому в нашій державі відбуваються модернізація вищої освіти та адаптування

вітчизняної освіти до європейських стандартів відповідно до положень Лісабонської угоди та принципів Болонського процесу.

Національна доктрина розвитку освіти України вважає одним з основних складників сучасного навчально-виховного процесу створення гуманної демократичної атмосфери в навчальному закладі, реалізацію єдиних педагогічних вимог, обов'язкових для всіх учасників навчально-виховного процесу, взаємної поваги педагогів та студентів до унікальності й своєрідності кожної людини.

Сучасні навчальні заклади, декларуючи необхідність демократизації й гуманізації переходять на гуманістичні принципи організації навчально-виховного процесу, ненасильницьке подолання міжособистісних суперечностей у стосунках «викладач - студент». Не завжди легко відмовитися від використання традиційної системи педагогічних санкцій у ситуаціях неслухняності, непокори, протистояти, опору, а подеколи й протидіяти студентів. Однак виявлення гуманістичного потенціалу молоді, виховання її відповідно до принципів загальнолюдської моралі передбачає неухильне подолання психологічного насилля, якого все ще зазнають більшою мірою важкі, непокірні, неохочі до компромісу, а меншою – слухняні, благополучні, старанні студенти.

У вихованні й навчанні неможливо обійтися без авторитету, тобто влади педагога як вияву до його відповідальності за долю дитини. Проте це має бути неруйнівна, а життєдайна сила, яка мобілізує потенціал дитини. «Декларація принципів толерантності», прийнята на сесії ООН в 1995 р., спрямовує педагогів на протидію негативним впливам, які породжують страх та відособлюють одних людей від інших. Виховання повинно розвивати в молоді здатність до незалежного мислення, критичної оцінки та формувати високі моральні критерії.

Серед основоположних завдань сучасної освіти провідне місце належить етичному вихованню особистості, її моральній культурі.

Випускник вищих навчальних закладів має засвоїти знання про моральні взаємини та соціальні норми в суспільстві, набути навичок культури міжособистісних стосунків та знань про шляхи їх гармонізації, засвоїти іспити про самоцінність кожної людини.

Актуальними для сучасної молоді людини стають знання про моральні цінності й основні духовні постулати, поняття свободи й відповідальності, честі та совісті, правила етикету в суспільстві. Молодий громадянин на порозі своєї зрілості має навчитися визначати життєві цінності й орієнтири, аналізувати власний досвід ефективного спілкування, керуватися в поведінці моральними нормами й цінностями, розрізняти моральність і аморальність, дотримуватись правил етикету, виявляти дружелюбність, ввічливість, повагу та чуйність до інших, толерантність і милосердя, здійснювати вибір у складних життєвих ситуаціях, орієнтуючись на моральні цінності.

У зв'язку з вищезазначеним викладачеві слід будувати взаємини з студентом так, щоб урахувати його інтереси і спрямувати його потреби та

енергію в педагогічно доцільному напрямі і дотримуватись етичних принципів та правил.

СУЧАСНА МОДЕЛЬ КОЛЕДЖУ. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СИСТЕМІ ЛЮДСЬКИХ СТОСУНКІВ

**В.В. Ольховська, викладач вищої категорії
Механіко-технологічний коледж**

Кожен наступний етап розвитку людської цивілізації ускладнює проблеми пристосування і взаємодії людини зі світом, особливо в наш час з його прискореними динамічними змінами в усіх сферах життєдіяльності людини.

Майбутній фахівець, як особистість, розвивається в процесі навчання і виховання, освоєння професії.

Дослідження останніх років доводять, що володіння навичками вербальної і міжособистісної комунікації є практично головною умовою працевлаштування та кар'єрного зростання.

Комунікативна компетентність у системі людських стосунків - одна із головних складових високого професійного рівня майбутніх спеціалістів.

Випускник коледжу має переконати роботодавця у своїй незамінності. А для цього потрібно при високій професійній підготовці вмінні критично оцінювати свої можливості, бути гнучким, старанно виконувати свої обов'язки, виправдовуючи довіру керівництва.

А формується комунікативна компетентність протягом всього навчально-виховного процесу і при монологічному викладанні не може бути сформована в достатній мірі.

Основні завдання, поставлені перед професійно-технічною освітою - підготовка висококваліфікованого фахівця, що не лише володіє необхідним обсягом теоретичних знань, практичних умінь і навичок, а й має необхідні професійно значущі особистісні якості, котрі дають йому змогу успішно адаптуватися до майбутньої діяльності, прагнути фахового й особистісного самовдосконалення, тобто бути професіоналом, який не зупиняється у своєму розвитку.

Причому не кількість засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях, висувається на перший план.

Отже, при навчанні та вихованні майбутніх фахівців перевагу слід надавати таким формам та методам навчання та виховання, які розвивають інтелектуальні здібності, дають можливість набувати і розвивати ініціативність, дух підприємництва, особливо слід приділяти увагу формуванню умінь і навичок комунікативної компетентності. Людина, яка вміє добре говорити, навіть якщо вона і не відзначається якимись особливими здібностями, робить враження знавця своєї справи.

Людина приємна у спілкуванні, коли у доброму настрої, швидше зверне на себе увагу.

Потрібний і психологічний такт. Це здатність швидко знаходити найсприятливіший тон і потрібну форму спілкування, розуміти ситуацію, знаходити гнучкість у розмові, мати простоту і природність у спілкуванні, об'єктивно підходити до поведінки інших.

Соціально-компетентна людина здатна:

- приймати рішення відносно самої себе й прагнути до розуміння власних потреб і почуттів;
- забувати, блокуючи неприємні почуття і власну невпевненість;
- вірно розуміти бажання, очікування й потреби інших людей, враховувати їх права;
- уявляти найбільш ефективний шлях досягнення мети;
- усвідомлювати, що соціальна компетентність не має нічого спільного з агресивністю і передбачає повагу до прав і обов'язків інших.

Такі навички важливо виховувати у студентів тому, що в умовах сучасного виробництва розглядається не лише як суб'єкт, а перед усім, як визначний чинник розвитку соціуму.

Слід враховувати два аспекти культури спілкування:

1. Лінгвістичну компетентність, що передбачає вміння будувати грамотні, адекватні мовні конструкції та володіння формальними навичками спілкування.
2. Оволодіння навичками творчого міжособистісного спілкування, стратегіями діалогічної взаємодії, у тому числі зовнішнім і внутрішнім діалогом.

Складові комунікативної компетентності:

- комунікативна компетентність,
- комунікативна здатність,
- комунікативні вміння,
- комунікативні знання.

Здобуття професії пов'язане з процесом соціалізації особистості лише за умов спілкування або співпраці.

Разом з професійними спеціальностями викладачі повинні навчити студентів професійної культури, що важко зробити при монологічному навчанні, коли викладач розповідає один протягом заняття. Ясно, що культура, зовнішність, інтелігентність, культура мови викладача впливають на формування рівня культури студента, але це буде пасивний вплив.

Такі інноваційні методи навчання як дискусія, робота групами, особливо ролева гра, дозволяють студентам не тільки активно оволодівати знаннями, але й виховують культуру спілкування, доброзичливість, вміння запобігати конфліктам, засвоювати професійну мову.

ТЕХНІКА ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАХОДІВ

Т.О. Омельченко, методист
Л.В. Мельник, викладач-методист вищої категорії
Механіко-технологічний коледж

Новий час потребує нових підходів в організації і проведенні методичних заходів. Методичний захід повинен бути актуальний, легкий у виконанні, необтяжливий для учасників заходу і водночас корисним.

Під час підготовки і організації необхідно пам'ятати про особливості навчання дорослих людей, які мають свій досвід, свої погляди на себе та навколишній світ, на свій розвиток у професії, суспільстві.

Потрібно починати з діагностики мотивації колективу до методичної роботи як засобу підвищення кваліфікації, фахового рівня, здатності до навчання протягом життя. Результати діагностики дадуть можливість підбирати більш доцільні для коледжу методичні заходи.

З методів діагностики можливо рекомендувати наступні:

Анкетування, опитування, тести. Побудова цих анкет може бути різною – з відкритими чи закритими запитаннями, зі шкальними оцінками чи вибором відповідей. Анкетування дає велику кількість інформації про особисте ставлення педагогів до методичної роботи в коледжі та внесок до особистого розвитку в професійній діяльності, про готовність до інноваційної діяльності викладача.

Дослідження потенціалу окремих викладачів (проводить психолог).

Наприклад:

- 1) Дослідження мотивації професійної діяльності (підгрунття дій людини);
- 2) Мотивація успіху та невдач;
- 3) Соціометрія (встановлення особливостей колективу коледжу) тощо.

Після визначення напрямку методичної роботи планується проведення методичних заходів.

До розробки кожного методичного заходу треба підходити ретельно. Слід оцінювати відповідність того, що пропонує педагогічна література, конкретній аудиторії і слід вибрати такий підхід до майбутнього заходу, який дасть змогу здійснити його практично в будь-якій аудиторії та за більшості існуючих умов.

Від компетентності ведучого і від компетентності колективу залежить рівень підготовки заходу, можливо залучати компетентних ведучих зовні, які мають свої напрацювання в галузі психолого-педагогічних наук. Але слід перед заходом визначитися у приватному спілкуванні з ним, побачити тези виступу або план заходу.

Почати розробку заходу потрібно з побудови «методичного конструктора» заходу. Принципи такого конструктора, який підкреслює особливості підходів до навчання дорослих людей:

- принцип вільного вибору;
- принцип відкритості;
- принцип діяльності;

- принцип зворотнього зв'язку;
- принцип ідеальності (більше користі за менших витрат).

Оптимальний час проведення заходу не більше 2-х годин. Оптимальна форма – інтерактивна.

Структура заходу:

1. **Уведення в заняття.** Передбачає мотивування учасників і занурення в інтерактивну дію (до 15 % часу).
2. **Основна вправа.** Центральна інтерактивна вправа, яка несе в собі інформацію щодо теми заходу, і певні дії, що допомагають практичному осмисленню теми та подальшому втіленню в роботі (до 60% часу).
3. **Вихід із заняття.** Передбачає рефлексію заняття та інтерактивне завершення, можливий зворотній зв'язок емоційного характеру. Виконання вправи, що відповідає вказаним завданням (до 20% всього часу).
4. **Зворотній зв'язок щодо якості методичного заходу.** Це змістовний зворотній зв'язок. Учасники оцінюють якість та зміст заходу. Форми зворотнього зв'язку можуть бути різними, залежно від завдань ведучого (5% всього часу).

Методичний захід проводиться за технологічною картою, яка містить етапи заходу, назву вправ, мету, час, очікувані результати і додаткові пояснення.

Технологічна карта є опорою відносно завдань, форм і тривалості вправ, а змістовне наповнення залежить від ведучого, який планує і проводить захід.

Отже, методичний конструктор – це педагогічна техніка для навчання дорослих, яка допомагає організувати і проводити методичні заходи, це оптимальне поєднання форм, методів і тривалості, що має бути забарвлене актуальним змістом, дає змогу поліпшити методичну роботу в коледжі, підвищити її якість та результативність.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК ОСНОВА ЗМІСТУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Л.В. Березовська, викладач вищої категорії

Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу

Вища школа сьогодні повинна здійснювати підготовку конкурентоздатного фахівця, якісними характеристиками якого є: розвинутий інтелект, культура наукового мислення, здатність до культуротворчого діалогу, стійка ціннісна орієнтація на творчу самореалізацію і саморозвиток у наукоємному, інтелектуальноємному, культуроємному освітньому просторі.

Законом України «Про вищу освіту» (2014) визначено типи вищих навчальних закладів: університет, академія, інститут і коледж, які провадять освітню діяльність і здійснюють фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження. Джерелами підвищення ефективності та якості функціонування цих освітніх і науково-педагогічних установ та організацій є раціональне використання педагогічних та науково-педагогічних працівників за фахом.

Разом з тим, більшість викладачів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю не мають фахової психолого-педагогічної освіти, відсутність якої ускладнює процес побудови педагогічно доцільних взаємовідносин у системі «викладач – студент» і впливає на якість освіти.

До головних складових компетентності педагогічних працівників віднесено: професійну, комунікативну, інформаційну, правову. Формування визначених компетентностей здійснюється у системі професійної підготовки вищого навчального закладу, що включає фахову, психолого-педагогічну та практичну підготовку.

Розуміння того, що якісна освіта є одним з основних ресурсів розвитку суспільства, породжує потребу змін у відношенні до освіти. Оскільки ключовою фігурою, що формує якість освіти, безумовно, є сучасний викладач, оцінка якості професійної діяльності педагога в світлі нових уявлень і вимог висувається на перший план. Сьогодні як ніколи зросла потреба у викладачеві, здатному удосконалити зміст своєї діяльності за допомогою критичного, творчого осмислення і застосування передових педагогічних і інформаційних технологій.

Викладач вищого навчального закладу виконує такі функції:

- організаторську (керівник, провідник у лабіринті знань, умінь, навичок);
- інформаційну (носієй найновішої інформації);
- трансформаційну (перетворення суспільно значущого змісту знань в акт індивідуального пізнання);
- орієнтовно-регулятивну (структура знань педагога визначає структуру знань студента);
- мобілізуючу (переведення об'єкту виховання у суб'єкт, самовиховання, саморуху, самоутвердження).

Професійна діяльність викладача вищого навчального закладу - це особливий різновид творчої інтелектуальної праці. Творчість викладача полягає, насамперед, у доборі методів і розробці технологій реалізації мети і завдань, поставлених державою перед вищою школою: забезпечення ефективності навчально-виховного процесу; озброєння майбутніх спеціалістів фундаментальними знаннями; привчання студентів до самостійного отримання максимальної інформації за короткий час і розвитку творчого мислення; озброєння умінями наукового дослідження; виховання різнобічної, досвідченої і культурної людини.

Сутність і структура педагогічної діяльності, а також пов'язана з ними продуктивність - одне з найактуальніших питань педагогічної науки і практики.

Психологічна структура діяльності педагога є своєрідним відображенням діяльності педагогічних систем. Психологічна структура діяльності - це взаємозв'язок, система і послідовність дій педагога, спрямованих на досягнення поставлених цілей через розв'язання педагогічних задач. У ній виділяють виділяє конструктивний, організаторський, комунікативний і гностичний функціональні компоненти.

Конструктивний компонент включає в себе: 1) добір і композицію змісту інформації, яка стає надбанням студентів; 2) проектування діяльності студентів, в якій необхідна інформація може бути засвоєна; 3) проектування власної майбутньої діяльності і поведінки, якими вони мають бути в процесі взаємодії зі студентами. У навчальній діяльності конструктивні уміння виявляються у доборі і композиції навчальної інформації, проектуванні власної діяльності і діяльності студентів щодо засвоєння інформації.

Проективні компоненти - це інтелектуальні уміння, необхідні для мисленого моделювання наукового пошуку або навчально-виховного процесу. У науковому пошуку - це вміння чітко сформулювати мету, проблему, гіпотезу, задачі дослідження, знаходити найбільш ефективні методи вивчення явищ та аналізу даних, добирати інформаційний матеріал для наукового пошуку, передбачати і попередньо оцінювати результати дослідження тощо.

Організаційний компонент вміщує організацію: 1) інформації в процесі її повідомлення студентам; 2) різних видів діяльності студентів таким чином, щоб результати відповідали цілям системи; 3) власної діяльності і поведінки в процесі безпосередньої взаємодії з студентами.

Комунікативний компонент вміщує: 1) встановлення педагогічно доцільних стосунків з тими, на кого спрямований вплив (на основі визнання моральної, інтелектуальної і політичної зверхності в ролі керівника і організатора - «взаємини по горизонталі»); 2) установку правильних взаємин з тими, хто виступає в ролі керівників даної системи (дисциплінованість, принциповість, творчість - «взаємини по вертикалі») і партнерів по діяльності; 3) співвіднесення своєї діяльності з державним завданням, що ставиться до керівника як громадянина своєї держави.

Гностичний компонент є своєрідним стрижнем усіх вищезазначених компонентів. Він включає в себе вивчення: 1) змісту і способів впливу на студентів; 2) вікових та індивідуальних особливостей студентів; 3) особливостей навчально-виховного процесу і результатів власної діяльності, її переваг і недоліків.

Психологічна структура компонентів діяльності викладача є динамічною і поступово змінюється з оволодінням майстерністю. Майстри продумують стратегію завоювання аудиторії, особливо піклуються про перші лекції, бо потім дуже важко щось змінити у стосунках зі студентським колективом.

Педагогічна майстерність - це комплекс якостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога. Складовими є гуманістичне спрямування, теоретичні знання, педагогічні здібності, педагогічна техніка.

В структурі професійної педагогічної діяльності можна виділити три

складових компонента: професіоналізм знань, професіоналізм спілкування, професіоналізм самовдосконалення.

Безумовно, нормою професійної поведінки викладача є *педагогічний такт*. Це форма реалізації педагогічної моралі в діяльності педагога, в якій співпадають думка і дія. Такт - це вміння орієнтуватися у будь-яких непередбачених ситуаціях. Водночас суттєву роль в організації педагогічного спілкування відіграє педагогічна техніка; її засобами є здатність до перетворення (артистизм, голос, міміка, пантоміміка, культура мовлення). У структурі професіоналізму педагогічного спілкування важливе місце займає також зовнішня естетична виразність.

Професіоналізм самовдосконалення передбачає:

- по-перше, професійне самовдосконалення через самоосвіту (самостійне оволодіння найновішими досягненнями психолого-педагогічної науки, накопичення передового педагогічного досвіду, аналіз власної діяльності та діяльності колег і на цій основі реконструювання навчально-виховної інформації і організації власних пошуків);

- по-друге, через самовиховання - особистісне самовдосконалення (перебудова особистісних якостей, установок, цінностей, моральних орієнтацій, потреб, інтересів, мотивів поведінки).

Самоосвіта - фундамент професіонального зростання викладача як спеціаліста, формування у нього соціально цінних і професійно-значущих якостей.

Отже, професіоналізм знань, професіоналізм спілкування, професіоналізм самовдосконалення забезпечують розвиток цілісної системи - професіоналізму діяльності педагога. В педагогічній діяльності ці структурні елементи взаємопов'язані і взаємозумовлені. Відсутність одного з них у діяльності викладача вищого навчального закладу свідчить про несформованість педагогічного професіоналізму.

III. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

**I.В. Каменщик, викладач другої категорії
Механіко-технологічний коледж**

Кожного дня ми все частіше чуємо словосполучення «Академічна доброчесність» (Academic integrity), але що за особливе та важливе значення це поняття набуває для всієї науково-освітньої спільноти? Словосполучення, що зараз активно вживається у різноманітних суспільних сферах, має дві складові. Першою з них – academic – «академічний» та другою «integrity» – «моральну чистоту», «порядність» (moral soundness, probity), а потім – «цілісність, завершеність» («wholeness, completeness») та «якість або стан недоторканності» («the quality or state of being unimpaired»).

Отже, для сучасної української мови назване вище словосполучення є порівняно новим, що й породжує його різноманітні переклади – академічна чесність (найпоширеніший), академічна порядність, академічна доброчесність тощо. В основу вже класичного сьогодні визначення цього поняття покладено сполучення наступних фундаментальних чеснот: чесності, довіри, справедливості, поваги та відповідальності, пізніше, доповнене новою, шостою – мужністю. У час складних викликів нашої країни, як ніколи раніше, потрібна висока якість освіти, оскільки вона є запорукою її успіху у майбутньому, отже, особливе значення для науково-освітньої спільноти набуває поняття академічної доброчесності. В умовах слабкої корпоративної культури академічного суспільства та масового толерування порушень і корупційних дій усередині самої системи саме подальший розвиток академічної доброчесності відіграє ключову роль. Вагомий вплив на поліпшення ситуації та викорінення проявів порушення має розвиток академічної доброчесності у всіх учасників освітнього та наукового процесу.

Досягнути високої якості освіти можливо лише створивши середовище відповідальності та чесності. Серед принципів та засад освітньої діяльності у Законі України «Про освіту» вказаний і принцип академічної доброчесності, а у статті 42 подане його визначення як «... сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Цей закон передбачає механізм дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу, вказує на різноманітні види її порушень та форми академічної відповідальності, а принципи чесної праці та навчання виводить на новий ступінь.

Звісно, що мотивація студентів до навчання буває різна: одні хочуть отримати якісні знання і високу оцінку, як показник власного інтелекту, знань

та зусиль, а інших — задовольняє висока оцінка, як гарант призначення стипендії, прихильності батьків або друзів, або сама можливість продовжувати навчання, та ін. Самі студенти, як правило, більш критично, ніж викладачі, оцінюють зусилля свої та своїх колег. Вони більше знають і бачать прояви академічного шахрайства серед студентства, а ніж самі викладачі. Наприклад, деякі передбачливі студенти наперед запасаються електронними версіями курсових робіт, рефератів, отримавши їх від своїх побратимів старшокурсників, а потім обирають за керівника проектів іншого викладача кафедри. Багато хто з них вчиться лінгвістично перепрацювати готовий, структурований текст. Хтось готує чи то копіює шпаргалки у друзів-однокурсників, дехто — вдається до банального списування, або ж до послуг технічних засобів та інформаційних ресурсів. Отримання нелегітимних оцінок будь-яким чином вже само по собі є демотиватором, незалежно від того хто був ініціатором студент чи викладач. Прояви академічної не доброчесності (списування, плагіат, хабарництво) можуть зруйнувати систему навчання, перетворюючи навчальний процес на імітацію. Цікаво, що абсолютна більшість студентів вважає такі дії неприпустимими, але, на жаль, не всі. Нечесність в освіті негативно впливає і на все суспільство, і на кожного окремого індивіда адже створює систему, в якій неможливо досягнути успіху чесним шляхом, а таке суспільство не може бути успішним у довготривалій перспективі. Деякі студенти не усвідомлюють, що вони використовують плагіат. Адже так простіше і менш затратно виконувати завдання, аніж переосмислити наукову інформацію і виробити своє бачення вирішення певної проблеми чи завдання. Можливо десь у дитинстві батьки, своєю надмірною опікою, заблокували у дитини потяг до допитливості, не створили умови для отримання відчуття насолоди від досягнень, пізнання всесвіту та самопізнання. Можливо, що учень зустрів у школі авторитарних учителів, емоційно вигорілих. А можливо не зустрів свого Учителя? Хочеться звернути особливу увагу на науковий доробок академіка Івана Андрійовича Зязюна, який закликав учителів навчати своїми Поведінкою, Статусом, Знаннями, Свободою, Любов'ю, Щастям і Талантом. Адже головне призначення вчителя — навчити Людину бути Людиною. Інколи наші студенти забувають, що найміцніші знання засвоюєш тоді, коли самостійно опрацюєш науковий матеріал, а ще краще — коли навчаєш інших! І. А. Зязюн наводить вагомні аргументи на користь самоучіння. Це і динаміка змін у науці й суспільстві, особистий, притаманний лише конкретній особі свій стиль, своя манера вчитися, своя форма засвоєння інформації. «Самоучіння зумовлюється активністю і самостійністю». Для того, щоб запустити процес змін, потрібна взаємна довіра, повага, відповідальність, тривала і системна робота у вищих навчальних закладах.

Потрібно формувати нові підходи до проведення наукової та академічної діяльності всередині академічної та університетської спільноти. Частіше показувати студентам, на якого майбутнього працівника чекають працедавці, на яку кваліфікацію та якість знань вони очікують і, що вони розраховують на дотримання принципу чесності від своїх співробітників.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

С.А. Мельничук, викладач другої категорії
Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу

*Істинно чесний той,
хто завжди запитує себе,
чи достатньо він чесний*
Тит Макцій Плавт

Доброчесність в сучасному цивілізованому світі є тим наріжним каменем, який складає фундамент внутрішньої гармонії людини, стійкість її характеру та послідовність морального образу. Вища освіта через навчання і дослідження фактично скріплює цей фундамент елементами академічної доброчесності, які покликані виховувати інтелектуальну гідність і повагу до різноманіття думок та ідей, реалізуючи тим самим свою соціальну місію. Забезпечення академічної доброчесності стало щоденною турботою освітян і науковців в Україні та у всьому світі відносно недавно. Глобальна мережа Інтернет, сучасні інформаційні технології не лише суттєво збагатили наше життя, відкрили фантастичні можливості професійних та соціальних комунікацій, але й принесли проблему зловживання доступом, маніпуляції, перекручення та привласнення інформації.

Однією з відправних точок, напевно, можна вважати концепцію наукового етосу, запропоновану ще в 1942 році Робертом К. Мертоном [1]. Він окреслив чотири “інституціональних імперативи” науки: універсалізм, комунізм, безкорисливість та організований скептицизм. Ці чотири імперативи невдовзі були доповнені п'ятим — оригінальністю. В свою чергу, в роки холодної війни “комунізм” було замінено на “комуналізм”. Така моральна парадигма робила наукову діяльність спільним завданням всіх вчених, які мають нею займатися в інтересах загального процвітання людства. З неминучістю це спровокувало широку та довгу дискусію, появу як гарячих прихильників, так і суворих критиків запропонованого Р.Мертоном підходу. Наступним важливим кроком стало глибоке осмислення проблем професіоналізації в науковій та освітній діяльності в кінці 80-х років минулого століття. Роль певних віх тут виконали книги Е.Еббота “Система професій” [2] та Б.Кларка “Академічна професія” [3]. Перша з них звернула увагу на постійний конфлікт між збереженням старих і появою нових професій, завоювання новими професіями зон, які відносились раніш до сфери більш старих, таку важливу характеристику професіоналізму як специфічну професійну поведінку. В свою чергу, книга Б.Кларка сформулювала як головну ознаку академічної професії наявність в ній особливого сполучення функцій: викладання, управлінської діяльності та дослідницької роботи. Очевидно, що в особистих практиках це виглядає дуже по різному, частина представників академічної спільноти віддають перевагу якійсь одній функції, інша частина намагається знайти баланс, розподіляючи між ними свій час та увагу.

Цікавим є окреслені Д.Бен-Девідом в класичній вже книзі “Роль вченого в суспільстві” [4] умови, за яких ті, хто професійно займається науковою діяльністю можуть займатися дослідницькою діяльністю без періодичних моральних криз:

“(а) Політичні умови, які допускають соціальне експериментування і плюралізм та містять певні методи, що дозволяють здійснювати глибокі інституційні зміни і розглядають можливість таких змін без звернення до насилля.

(б) Постійні спроби застосування наукової думки до людських та соціальних питань з тим, щоб сформулювати проблему швидких пізнавальних та соціальних змін, викликаних наукою, і емпірично знайти процедури вирішення таких проблем.

(в) Застосування професійних норм вченого до соціального мислителя, яке вносить дисципліну, не приводячи до відмови від існуючих традицій, за виключенням тих випадків, коли існує логічно та емпірично краща альтернатива [4,с.250].

Світове освітнє співтовариство є спільнотою, яку характеризує регулярна взаємодія, наявність стійких каналів комунікацій, висока академічна мобільність, постійна увага до формування та збереження індивідуальної та колективної репутації, вдосконалення механізмів її відтворення. Чільне місце займає Міжнародний Центр академічної доброчесності (The International Center for Academic Integrity)[5]. Він розпочав свою діяльність в США ще в 1992 році як національна організація, а вже у 2010 році офіційно був перейменований у Міжнародний центр академічної чесності, що стало свідомством міжнародного впливу та розширення членства в цій структурі. До 2014 року число членів цього об'єднання збільшилася до майже 250 установ і близько 1500 представників, розташованих в 21 країні на всіх континентах. Основним інструментарієм, який використовує Центр, є проведення щорічних міжнародних конференцій, організація дослідницьких проєктів, розробка керівництв та рекомендацій для аналізу, оцінювання та побудови ефективних стратегій запровадження академічної доброчесності в освітню практику.

Відчутним проявом усвідомлення важливості етичного виміру в процесі глибокої трансформації як місії, так і самої структури вищої освіти та наукового дослідження, стало проведення в Бухаресті у вересні 2004 року Міжнародної конференції з цієї проблематики. В наступних пунктах Декларації написано:

“ ... 2.3. Виховання чесності слід починати з себе, а вже потім добиватися її поширення серед всіх членів академічної спільноти, не допускаючи ніяких форм обману, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки, які негативно впливають на якість отриманих академічних ступенів.

2.4. Довіра, яку взаємно поділяють всі члени академічної спільноти є основою для клімату роботи, який сприяє вільному обміну ідеями, творчості та індивідуальному розвитку.

2.5. Забезпечення справедливості у викладанні, оцінці освітніх досягнень студентів, наукових дослідженнях, кар'єрному просуванні персоналу, отриманні будь-яких нагород, відзнак, ступенів, повинно ґрунтуватися на законних, прозорих, справедливих, передбачуваних, послідовних і об'єктивних критеріях.

2.6. Вільний обмін ідеями і свобода висловлювань базуються на взаємній повазі, яку поділяють всі члени академічної спільноти, незалежно від їх положення в освітній та науковій ієрархії. Без такого обміну рівень академічної та наукової творчості падає.

2.7. Відповідальність повинні нести всі члени академічної спільноти, що дозволить забезпечити підзвітність, вільне вираження поглядів, супротив неправомірним діям...”[6].

Соціальна місія вищої освіти полягає у генеруванні нових ідей, які призводять до прогресивних змін, у всіх аспектах життя суспільства. Будь-яка академічна нечесність несе за собою комплекс соціально небезпечних та шкідливих наслідків. Успіх на шляху протидії цим явищам може бути досягнутий лише за умови постійного впливу комплексу системних та довготермінових політичних, адміністративних та корпоративних дій. Однак результативність цих дій може бути насправді досягнута та закріплена лише за умови утвердження в українській академічній спільноті високих професійно-етичних принципів та стандартів.

Список використаної літератури:

1. Ця стаття Р. Мертона була перевидана: Merton R.K. The Normative Structure of Science // The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations Chicago: University of Chicago Press, 1973. P. 267-278.
2. Е.Еббот Система професій.-К.,1990
- 3.Б. Кларк Академическая профессия.-М.,1991
4. Бен-Дэвид Д. Роль ученого в обществе. – М.: Новое литературное обозрение, 2014, 344 с.
5. Режим доступу: <http://www.academicintegrity.org/ica/home.php>
- 6.Режим доступу: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922?journalCode=chee20>

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СЕРЕД СТУДЕНТІВ КНТІС ОНАХТ

**Н.К. Пеньковська, к.п.н, викладач вищої категорії,
Коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу**

Актуальність дослідження академічної порядності обумовлена складною ситуацією, коли академічна культура перетворилася в академічну антикультуру, що згубно позначається на всьому українському суспільстві. Безумовно, дослідження академічної порядності припускають два аспекти -

академічна порядність студентів і академічна порядність викладацького складу. Мені хотілося б проаналізуємо лише основні академічні практики студентства, оскільки в одній публікації неможливо охопити всі аспекти досліджуваного явища.

Проблема порушень академічної культури студентами вже давно характеризується як «епідемія» в багатьох країнах. Наприклад, найбільш всеохоплююче дослідження близько 50 000 студентів з більш ніж 60 університетів Сполучених Штатів, проведене Мак-Кейбом [1], виявили, що 70 % студентів брали участь у тій чи іншій формі порушень норм академічної культури.

Дослідження за участю польських студентів [2], наприклад, показали, що майже 84% студентів бакалаврату порушували норми академічної культури; 85% бачили шахрайство інших студентів. Ще одне дослідження [3], показало, що більше 64% російських студентів бакалаврату вдавалися до шахрайства; 72 % бачили шахрайство інших студентів і майже 92 % зізналися, що переказали іншим студентам інформацію про іспит.

Мета статті - аналіз проявів порядності/непорядності у навчальному процесі коледжу. Емпіричною основою аналізу є дані соціологічного опитування студентів Коледжу нафтогазових технологій, інженерії і інфраструктури сервісу (масив даних складає 107 студентів I - IV курсів, різних спеціальностей). Проведене дослідження спрямоване на визначення академічної мотивації, ставлення студентів до порушень норм академічної доброчесності, визначення рівня персональної відповідальності за порушення норм академічної культури. Дослідження сконцентровано на умовах підготовки студентів коледжу.

Для визначення рівня академічної доброчесності серед молоді та рівня відповідальності за порушення норм академічної культури, студентам була запропонована анкета, що містила 28 питань, згрупованих за темами: академічна мотивація, сприйняття оточення, академічна поведінка, переконання щодо академічної нечесності. На кожне питання були запропоновані можливі оцінки за шкалою Лайкерта з п'яти пунктів.

У частині дослідження **академічної мотивації** головним питанням було з'ясувати, переконаннями студентів щодо відвіданих занять з точки зору цікавості, важливості, корисності та приємності. Такі переконання студентів, як правило, пов'язані з дотриманням норм академічної поведінки. Студентам було запропоновано питання: «Скільки занять, що Ви відвідали за минулий рік, були для Вас цікавими, важливими, корисними та приємними?» Кожне питання мало п'ять рівнів відповідей за шкалою Лайкерта від 1 бала - «Жодного заняття» до 5 балів - «майже всі». 47%, визнали, що більшість занять вони вважають цікавими, корисними та приємними, 29% студентів зазначили менше половини занять і тільки 24% зазначили невелику кількість таких занять за минулий рік. У анкеті також були запитання для визначення двох форм цільової мотивації: *майстерної* та *демонстративної*. Майстерна мотивація полягає у бажанні підняти рівень власної професійної підготовки та зазвичай сприяє розвитку навичок академічної культури. Демонстративна мотивація, яка

полягає у бажанні продемонструвати перевагу над іншими та власну значимість, наприклад, за рахунок вищих оцінок, часто пов'язана з порушеннями норм академічної культури. З метою проаналізувати вплив на академічну чесність студентів двох згаданих форм цільової мотивації були запропоновані 6 варіантів питання «Наскільки вірні для Вас наступні твердження?» щодо таких висловів: 1. Для мене важливо бути кращим за інших студентів. 2. Я хочу від моїх занять навчитися якомога більше. 3. Моя мета на заняттях – отримати кращі оцінки, ніж більшість інших студентів. 4. Для мене важливо зрозуміти все на заняттях якомога повністю. 5. На моїх заняттях для мене важливо робити все краще за інших. 6. Я бажаю цілком засвоїти матеріал, представлений на моїх заняттях. Три з них стосуються демонстративною мотивацією (1,3,5), а 2, 4 та 6 майстерної мотивації. За результатами анкетування 58,3% студентів віддають перевагу демонструванню власних досягнень, що часто супроводжується порушенням правил академічної доброчесності, а 41,7% студентів прагнуть до оволодіння професійними навичками (майстерна мотивація). Тобто студентам коледжу важливо, як сприймає їх досягнення студентське оточення.

У частинах дослідження **сприйняття оточення та академічна поведінка** з'ясувалися питання: а) несхвалення порушень академічної культури іншими студентами; б) оцінка існуючого рівня участі інших студентів у таких порушеннях. Студенти оцінювали власні сприйняття за 5-бальною шкалою, від 1 бала - «Абсолютно невірно» до 5 балів - «Абсолютно вірно», реагуючи на такі питання, як «Мої товариші НЕ вважають списування занадто великою справою» або «Якби я списував, мої товариші були б дуже розчаровані в мені».

Для оцінки студентами рівня участі своїх одногрупників у порушеннях академічної доброчесності була використана 5-бальна шкала від 1 бала - «Ніколи» до 5 балів - «Майже кожен день», щоб відповісти на деякі варіанти одного питання «У МИНУЛОМУ РОЦІ як часто Ви чули або бачили як інші студенти...»: 1. Списували домашні завдання; 2. Вдавалися до плагіату у письмових роботах; 3. Шахраювали на контрольних або іспитах; та інше. За результатами оцінювання своїх одногрупників високий рівень академічної поведінки мають тільки 3,1 % студентів, середній рівень 72,9%, тобто інколи порушують норми, низький рівень 20,9% дуже низький 3,1%. Тобто студент коледжу вважає, що його одногрупники байдужі щодо такої поведінки їхніх одногрупників. З іншого боку, студент коледжу бачить або чує про шахрайство інших студентів кожного тижня. Приблизно 70% студентів розповіли про копіювання домашніх завдань та має місце недозволенна співпраця у 82% респондентів.

Численні дослідження показують, що вирішальним чинником в студентському рішенні обдурити буде сприйняття цим студентом відношення однолітків до академічної непорядності. Слабкі і ледачі студенти, що не відвідують зайняття, запозичують конспекти у гарних студентів, списують завдання, користуються допомогою добросовісних студентів під час іспитів. При цьому добросовісні студенти також підпадають під вплив групи, стають байдужими до навчання і не намагаються максимально реалізувати свій

потенціал, оскільки замість позитивних, їм нав'язують негативні приклади поведінки.

У частині дослідження **переконань щодо академічної нечесності** студенти висловлювали власний рівень згоди від 1 бала - «Абсолютно не згоджуюсь» до 5 балів - «Абсолютно погоджуюсь» із заявами: 1. Я вважаю, що списування (шахрайство) на заняттях морально неправильно. 2. Я відчував би себе винним, якби списував на контрольній або іспиті. 3. Це мій обов'язок як студента, щоб НЕ списувати на контрольних або іспитах. 4. Це було б морально неправильно для мене – списувати на контрольних або іспитах. Відсоток студентів, що визнали власні порушення при виконанні домашньої роботи дуже високий 72,9%, списування з книг майже відсутнє, але копіювання з мережі Інтернет жахає - 82% опитаних визнали, що роблять майже завжди (без посилання на джерело).

У частині вивчення **моральних виправдань** необхідно було висловити власне переконання щодо шести варіантів заяви «Студентів НЕ слід засуджувати за списування на заняттях, якщо...»: 1. Викладач залишає аудиторію. 2. Ті, хто поруч, не ховають свої папери. 3. Товариш просить допомогти списати. 4. Списування – це звичайна поведінка у коледжі. 5. Здається, що всі інші у аудиторії списують. 6. Викладач – поганий учитель. За результатами спостерігається тенденція студентів нейтралізувати персональну відповідальність за порушення норм академічної культури.

Студенти виявили високий рівень академічної нечесності, а також устремління морально виправдати свою поведінку. Виправдання студент використовує, щоб втекти від відчуття провини. Наприклад, студенти, у яких немає моральної проблеми з академічною нечесністю, можуть списувати без відчуття провини. Люди, які списують, незважаючи на своє особисте несхвалення, використовують так звану "нейтралізацію", в якій обґрунтовують для себе необхідність списування пом'якшувальними обставинами.

Серед виправдань значна більшість студентів висловили згоду з гіпотетичною пропозицією не засуджувати студентів за списування на заняттях, якщо викладач погано викладає (81 респондент з 107), на другому місці серед виправдань зазначили відсутність викладача у аудиторії (75 респондентів з 107), на третьому місці опинилась пропозиція про допомогу товаришу (68 опитаних) і тільки на четвертому виправдання про загально прийняті норми академічної не добросовісності у студентському середовищі. З всього вище зазначеного можливо зробити висновок, що більшість студентів мають низький рівень відповідальності за власні дії та перекладають значну частину відповідальності на викладачів у формі виправдань.

Варто відмітити, ще один дуже тонкий момент, якщо викладач хоче почути від студента саме те, що він йому колись прочитав на лекції або дав під запис, від студента вимагається усього лише механічно відтворити записане у зошиті. І тут простіше удатися до конспекту або шпаргалки з лекціями, чим забивати голову якимись масивами інформації. Між тим, творчий педагог, як правило, дає своїм студентам такі завдання, на які вони повинні знайти відповідь самостійно, і для цього їм дозволяється користуватися будь-якими

доступними джерелами, включаючи Інтернет і підручник. Адже готової відповіді там все одно немає, і її треба сформулювати самостійно. Але такий підхід дуже трудомісткий, хоч і дуже ефективний.

На жаль, за результатами опитування можливо зробити висновок, що студенти не мають стандарту академічної поведінки, у них немає також і межі неприйнятності академічної поведінки, вони намагаються пройти курс навчання з мінімальними зусиллями.

На перший погляд, відносно безневинні витівки молодих співгромадян з чужими текстами, не мають відношення до дій дорослих співгромадян. Але, звичка брати чуже і видавати за своє стає частиною ментальної культури вже в період активної соціалізації особистості. Звичка до привласнення чужих ідей та думок закладається, вже в школі, а у ВНЗ, на жаль вона трансформується в неминучу реальність. Виходить, що школа та ВНЗ хоча безпосередньо і не вчать красти, але привчають молодь до думки про те, що присвоїти чуже - це прийнятно. І в результаті ми отримуємо суспільство, де будь-яка власність, не лише інтелектуальна, втрачає всяку цінність.

Молодик який списував на протязі навчання, з більшою вірогідністю вчинить протиправну дію у подальшому житті, наші молоді фахівці повинні не лише отримувати професійні знання і навички, але дотримуватися законів, загальноприйнятих морально - етичних правил та норм.

Література

1. McCabe, D. (2005). New CAI Research. http://www.academicintegrity.org/cai_research.asp (last accessed on 07/29/2005).

2. Lupton, R.A., Chapman, K.J., Weiss, J.E. (2000). A Cross-national exploration of business students' attitudes, perceptions, and tendencies toward academic dishonesty. *Journal of Education for Business*, vol. 75, no. 4, pp. 231-235.

3. Lupton, R.A. Chapman K.J. (2002) Russian and American college students' attitudes, perceptions and tendencies towards cheating. *Education research*, vol. 44, no. 1, pp. 17-27.

4. Шерстюк В. Г., Жарикова М. В. Система поддержки академической честности для украинских университетов// Наука та прогрес транспорту. Вісник [Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту] - 2017, № 2 (68) Режим доступа: <http://oaji.net/articles/2017/1555-1496385276.pdf>

5. Ромакин В. В. Мотивації, переконання та поведінка українських і американських студентів бакалаврату щодо норм академічної культури / В. В. Ромакин // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Киево-Могилянська академія"]. Сер. : Педагогіка. - 2010. - Т. 136, Вип. 123. - С. 34-41. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2010_136_123_8

6. Ромакин В.В., Опыт университета США в исследовании академической порядочности, УДК 378.14 [Николаевский государственный гуманитарный университет имени Петра Могилы] Режим доступа: <http://myreferat.net/referats/27/183313>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**В.В. Касаджик, викладач першої категорії
Одеський технічний коледж**

*Чесність є істинний аристократизм нашого часу
Жозеф Ернест Ренан*

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів (довіра, повага, відповідальність), які визначені Законом України «Про освіту» правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу, під час навчання, викладання та впровадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових (творчих) досягнень.

Мета: Донесення до учасників освітнього процесу значення академічної доброчесності, забезпечення виконання і дотримання усіх норм, забезпечення високої якості освіти в вищих навчальних закладах.

Завдання:

- створення нових механізмів комунікації в закладах освіти, які сприятимуть формуванню високої академічної культури;
- розроблення нових підходів до викладання предметів;
- створення нормативно-правових баз для дотримання правових норм академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

Здобувачами освіти:

- виконання поставлених задач та завдань самостійно;
- у разі користування ідеєю або твердженням, посилаючись на джерело інформації;
- дотримуватися норм законодавства про авторське право;
- достовірно надавати інформацію про власну навчальну (творчу) діяльність.

Педагогічними та науково-педагогічними працівниками:

- посилаючись на джерело інформації, якщо була використана ідея або твердження;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- достовірно надавати інформацію про власну педагогічну (науково - педагогічну) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- розроблення нових підходів до навчання і викладання предметів;
- сприяння формуванню високої академічної культури;
- дотримання норм Конституції і законів України.

Види порушень академічної доброчесності в вищих навчальних закладах:

1. Академічний плагіат – часткове або повне оприлюднення наукових результатів, які були отримані іншими особами, в результаті власного дослідження, опублікування текстів інших авторів без відповідного посилання.

2. Самоплагіат – використання власних попередніх праць автора в іншому контексті, без посилань на те, що такий текст вже існує і був раніше використаний.

3. Фабрикація – фальсифікація результатів досліджень, посилань, що стосуються освітнього процесу.

4. Фальсифікація – посилання на джерела, які не використовувалися в роботі.

5. Списування – дослівне відтворення частини або всієї роботи іншого автора і оприлюднення під своїм іменем.

6. Обман – надання неправдивої інформації про власну освітню діяльність чи організацію освітнього процесу.

7. Хабарництво – надання або отримання учасником освітнього процесу пропозиції коштів, послуг, матеріального або нематеріального характеру, з метою отримання неправомірної вигоди в освітньому процесі.

8. Необ'єктивне оцінювання – здійснення акту академічної нечесності, усвідомлене необ'єктивне оцінювання роботи або заниження результатів роботи.

Для вирішення питань академічної доброчесності в вищих навчальних закладах, треба підійти з високою відповідальністю і розробкою нормативно-правових баз: кодексів, положень, правил, пам'яток.

Розроблена база, повинна забезпечувати виконання усіх норм статті 42 Закону України «Про освіту». Наряду зі створенням нормативно-правових баз, треба створити структурні підрозділи у вищому навчальному закладі, які б контролювали дотримання принципів академічної доброчесності. Створити спеціальну сторінку, яка буде присвячена цьому питанню на офіційному сайті вищого навчального закладу.

Не дотримання принципів академічної доброчесності призведе до:

Для здобувачів освіти:

- проходження повторного оцінювання (контрольні роботи, залік, іспит);
- проходження повторного навчального курсу;
- відрахування з навчального закладу.

Для педагогічних та науково-педагогічних працівників:

- відмови у присвоєнні вченого звання або наукового ступеня;
- позбавлення вченого звання або наукового ступеня;
- позбавлення права займати визначену законом посаду;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів.

Попередження академічної не доброчесності:

- інформування здобувачів вищої освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників, щодо дотримання правил академічної доброчесності і професійної етики;

- розповсюдження методичних матеріалів;

- проведення семінарів із здобувачами вищої освіти, щодо інформаційної діяльності закладу, написання навчальних робіт;

- ознайомлення здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників з нормативно - правовими базами вищого навчального закладу;

- перевірка курсових та дипломних робіт на предмет академічного плагіату;
- експертна оцінка та технічна перевірка щодо ознак академічного плагіату.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

**К.П. Васильсва, викладач вищої категорії
Одеський технічний коледж**

На початку XXI століття світова спільнота звернула увагу на проблему дотримання морально-етичних принципів в академічному просторі, що постала у зв'язку зі швидким розвитком інформаційних технологій, Інтернет-середовища, вільним доступом до науково-дослідних робіт і публікацій та некоректним їх використанням.

2004 року було прийнято Декларацію з етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європейському регіоні, яка визначила чесність, довіру, справедливість, повагу, відповідальність, підзвітність основними складовими академічної доброчесності в навчальному процесі [4].

У зв'язку з необхідністю донесення до української науково-освітньої спільноти практичної цінності та важливості впровадження академічної доброчесності на національному рівні, а також з метою усунення негативних явищ в академічній сфері, 2016 року Американські Ради з міжнародної освіти спільно з Міністерством освіти і науки України та за підтримки Посольства США в Україні розпочали Проект сприяння академічної доброчесності (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP), що діятиме впродовж 4 років. Заходи, що передбачені Проектом мають покращити якість освіти, підвищити авторитет начальних закладів, затвердити нову систему суспільних цінностей.

У цьому Проекті провідна роль відводиться університетам, але коледжі також мають активно долучатися до процесу популяризації академічної доброчесності, адже займають проміжну ланку між школою та університетом, здійснюють підготовку фахівців за широким переліком спеціальностей, формують студента як громадянина, зорієнтованого на національні та загальнолюдські ідеали й цінності.

За два роки діяльності Проекту академічна доброчесність з міфічної концепції перетворилась на чітко виписане поняття, норму Закону, що має свої характеристики, вимоги, санкції, виконавців, відповідальних.

Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, що набрав чинності 28 вересня 2017 р., визначив сутність, принципи та зміст принципів сприяння академічній доброчесності, «якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової

(творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].

У листі «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти», що був підписаний 24 жовтня 2017 р. Міністром освіти і науки України Лілією Гриневич та адресований керівникам закладів вищої освіти, рекомендовано включити у внутрішню систему забезпечення якості процедури та заходи для реалізації принципів академічної доброчесності та розробити нормативно-правову базу (кодекси, положення, правила, пам'ятки тощо), яка забезпечувала б виконання усіх норм статті 42 Закону України «Про освіту» [3].

Коледжі, як й інші навчальні заклади України, заради підвищення власного іміджу та репутації мають підтримувати та формувати культуру академічної та дослідницької доброчесності, підвищувати академічну мотивацію студентів, викладачів та науковців, долучатися до боротьби з проявами академічної нечесності: плагіатом, самоплагіатом, фабрикацією та фальсифікацією даних, списуванням, хабарництвом, необ'єктивним оцінюванням. Адже «академічна нечесність великою мірою нівелює саму цінність освіти, сприяє фальсифікації вищої школи й тим самим зменшенню її внеску у суспільно-економічний розвиток» [2].

Коледжам варто скористатися досвідом світових стандартів вищої школи та розробити Кодекс академічної доброчесності, що встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, що працюють і навчаються у ВНЗ, надати підписанню створеного кодексу урочистості заради усвідомлення важливості моменту, слідкувати за дотриманням його принципів.

З метою прищеплення навичок написання та оформлення наукових текстів, популяризації культури академічного письма, для студентів першого року навчання за ОКР «бакалавр» доцільно впровадити дисципліну «Академічне письмо та доброчесність». До процесу розповсюдження та популяризації серед студентів, науково-педагогічних працівників правил академічної доброчесності необхідно також долучити бібліотеки коледжів.

Впровадження і дотримання принципів академічної доброчесності в коледжах, як і в будь-яких інших навчальних закладах України, сприятиме забезпеченню високої якості освіти та підготовці висококваліфікованих фахівців у різних галузях, які будуть конкурентоспроможними на ринку праці не лише в Україні, а й за кордоном.

Слід пам'ятати, що за дотримання академічної доброчесності в країні відповідає кожний громадянин, що тільки спільними зусиллями можливо створити атмосферу довіри в науковому середовищі, покращити авторитет навчальних закладів, оновити систему освіти.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості освіти? [Електронний ресурс] / Володимир Сацик. – Режим доступу : <http://education-ua.org/ua/articles/930->

akademichnadobrochesnist-mifichna-kontsepsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennyayakosti-vishchoji-osviti.

3. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти: Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf>.

4. The Bucharest Declaration on Ethical Values and Principles of Higher Education in the Europe Region [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922?journalCode=chee20>.

ЩОДО ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

О.В. Коробкіна, викладач вищої категорії
Одеський технічний коледж

Останні роки українська наукова та освітня спільнота все більше звертається до питань академічної доброчесності та впровадження міжнародних академічних стандартів. З точки зору світових стандартів вищої школи академічна доброчесність це дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти.

Актуальність запровадження принципів академічної доброчесності в Україні назріла давно. За словами Володимира Сацика, засновника сайту “Освітні тренди, «Українська академічна культура, де внаслідок викривлення цілей та цінностей освіти загалом, та вищої освіти зокрема, добре ім’я студента чи науковця, престижність статусу академічної людини (такої, що належить до академічної спільноти), добра репутація поступилися місцем званням і посадам, заради яких ці наукові звання здобуваються.[1]

Тому важливим є донесення та інформування педагогічної спільноти та здобувачів вищої освіти щодо важливості застосування та популяризації принципів академічної доброчесності в рамках навчального процесу та наукової діяльності, які приведуть до якісних змін системи вищої освіти.

Відповідно до Закону України «Про освіту» *академічна доброчесність* – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.[2, ст.42, п.1]

Як відомо, в перекладі з латині integrity – означає “довершеність, повнота, цілісність” психологічного стану людини, який відзначається її внутрішньою гармонією, стійкістю і послідовністю морального образу. (Killinger 2010, с. 12)[1] У поєднанні зі сполучним прикметником academic, як ознаку належності того чи іншого суб’єкта чи предмету до школи чи університету, процесів

навчання та мислення, отримуємо категорію академічної доброчесності (academic integrity).

Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон розробив документ “Фундаментальні цінності академічної доброчесності” за яким, академічна доброчесність – це відданість академічної спільноти шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності.[1]

Академічній доброчесності протиставляється категорія академічної нечесності, основні прояви якої знаходимо у таких видах діяльності: фабрикація, фальсифікація даних, хабарництво, академічний саботаж, професорська нечесність, академічне шахрайство, найпоширенішою формою якого є списування та плагіат.

Отже, академічна доброчесність, з одного боку, є складною категорією, яка поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі. З іншого, існує цілий комплекс чинників, передусім морально-культурних, інституційних, виховних, які впливають ззовні чи зсередини на вищий освітній заклад, визначаючи його спроможність та прагнення протидіяти академічній нечесності. У будь-якому разі така цілісна система норм, правил, устрій потребує значних ресурсів, часу та навіть волі й мужності окремих осіб для свого утвердження, і в жодному випадку не може з’явитись одномоментно чи випадково.

На жаль, на сьогодні, виходячи із міжнародного дослідження студентів економічного і бізнес-профілю, яке базувалось на опитуванні респондентів з багатьох куточків світу, у тому числі з України, було показано, що випадки академічного шахрайства найчастіше зустрічаються саме в нашій країні, а найменше схильності до таких проступків у представників Албанії, Киргизстану і США [3].

Країни з високим рівнем академічної доброчесності не мають такої проблеми як «визнання дипломів».[4]. Академічна доброчесність дозволяє системі освіти залишатися дієвою, такою що справді дає знання та навички, а не лише документи про здобуття освіти.

«Прояви академічної НЕдоброчесності.... не можуть бути визначальними для всієї системи освіти, зокрема вищої, оскільки вони руйнують її, перетворюючи навчальний процес на імітацію. Нечесність в освіті негативно впливає і на все суспільство, і на кожного окремого індивіда, адже створює систему, в якій неможливо досягнути успіху чесним шляхом, а таке суспільство/країна не можуть бути успішними в довготривалій перспективі.»[5].

Нову систему вищої освіти сформував можна тоді, коли студент, як споживач освітніх послуг, стане активним учасником реформ, визначатиме коло освітніх проблем, пропонуватиме шляхи вдосконалення навчального процесу.[6].

Отже, впровадження принципів академічної доброчесності в українських вищих навчальних закладах – це нагальне питання підняття якості вищої освіти та репутації самих ВНЗ, підвищення їхнього рейтингу, визнання дипломів ВНЗ

на європейському та світовому рівнях, підвищення конкурентоспроможності випускників цих ВНЗ.

Оскільки ці та інші питання на сьогодні не знаходять достатньої уваги в Україні як в наукових дослідженнях, так і в напрямі аналізу сучасного світового досвіду у сфері протидії академічній нечесності, вважаю, що ця тема є неабияк актуальна у часи перебудови національної освіти і потребує поширення і розкриття.

Із новим Законом про освіту з'явився конкретний інструмент боротьби з академічною нечесністю. Розглянемо, як діятиме стаття 42 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII Дотримання академічної доброчесності. Відповідно до Закону України «Про освіту» порушеннями академічної доброчесності є такі дії:

академічний плагіат → представлення результатів наукової діяльності інших осіб як результатів власного дослідження, а також відтворення текстів інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат → представлення своїх уже опублікованих наукових результатів як нових;

фабрикація → вигадання інформації, що використовується в освітньому процесі;

фальсифікація → зміна чи модифікація інформації, яка стосується освітнього процесу;

списування → використання під час письмових робіт зовнішніх джерел інформації, крім дозволених;

обман → неправдиве інформування щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;

хабарництво → надання або отримання коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ чи пропозиція щодо цього з метою отримання переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання → свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання.

Дотримуватися академічної доброчесності мають обидві сторони освітнього процесу.

Види академічної відповідальності за конкретні порушення академічної доброчесності визначають спеціальні закони та/або внутрішні положення навчального закладу.

В рекомендаціях Міністерства освіти і науки України «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти», для акцентування розробки механізмів, які будуть регулювати, регламентувати та контролювати дотримання академічної доброчесності в українських ВНЗ, запропоновані заходи щодо внутрішньої системи забезпечення якості освіти та заходів для реалізації принципів академічної доброчесності. Ці заходи наголошують на створенні відповідної нормативно-правової бази. ВНЗ на національному рівні рекомендовано створити відповідні кодекси, положення, правила та пам'ятки, які регламентуватимуть та повідомлятимуть про нові

правила гри, яких віднині мусить дотримуватися учасники академічного процесу не тільки по совісті, але до вимоги Закону.

Кодекси честі як один із напрямів упровадження принципів академічної доброчесності у ВНЗ уже створені та затверджені у деяких закладах. Наступним кроком є формування етичних комісій, прописування ролей та повноважень членів цих комісій, порядок прийняття та оскарження рішень тощо.

Переліковані вище види порушень академічної доброчесності у той чи іншій мірі спостерігаються і у ВНЗ I-II р.а., і кожне з них вимагає уважного обговорення. У науково-творчому середовищі ідуть, наприклад, дебати - що таке плагіат: копіювання чужих думок чи творчий підхід? Є думка, що плагіат носить більш ненавмисний характер, ніж навмисний. Можливо необхідно скорегувати правила оформлення науково-методичних робіт і посилити контроль за їх виконанням.

Для популяризації принципів та норм академічної доброчесності у коледжах, а також для запобігання таких видів академічної недоброчесності як фабрикація, фальсифікація даних, списування та плагіат, пропонується збільшити увагу на інтерактивні форми навчання: групова дискусія, ділова гра, диспут, дискусія, розробка проектів, колективне рішення творчих задач, тренінг (коучинг), круглий стіл, вебінари тощо. Циклова комісія економічних дисциплін вважає, що залучення студентів до колективних форм науково-творчої роботи різними методами інтерактивних технологій здатні забезпечити дотримання принципів академічної доброчесності у вищій школі. Саме колективна співпраця студентів та педагогів, на нашу думку, є важливим заходом долучення до дотримання академічної доброчесності, яка не дає можливості плагіату, фальсифікації даних, фабрикації та необ'єктивного оцінювання в силу прозорості інформації шляхом групової перевірки та формування даних.

Практика підтверджує, що студентські рухи, які не мають підтримки викладачів та наставників, мають куди менший результат, ніж ті, де викладачі активно на практиці демонструють, як академічна доброчесність формується в навчальній аудиторії.

Інтерактивні методи навчання групового, колективного типу, на наш погляд, дають змогу критичної оцінки професійного рівня, порівняльної оцінки професійного рівня своїх колег і відшукування свого шляху до професійного зростання. Як показує практика, колективна робота не дає ніякої можливості (ні фізичної, ні моральної) фальсифікувати чи фабрикувати дані тому, що інформація стає гласною, обговорюється, колеги з інших закладів теж володіють інформацією, або ж змагаються за звання «кращих». І кожна професійна помилка відмічається колегами, як рівень професійної некомпетентності. *Отже, колективні роботи можна розглядати як засіб контролю за дотриманням академічної доброчесності.*

На базі комісії економічних дисциплін успішно реалізуються Міжвузівські та обласні науково-практичні студентські конференції, конкурси, круглі столи, олімпіади, тренінги та інші проекти, де учасники отримують гарну нагоду

поділитися досвідом та обговорити важливі для себе питання, почути критичні відгуки та презентувати власні напрацювання. У процесі реалізації цих проектів, на наш погляд, і відбувається формування нової академічної культури з дотриманням норм академічної доброчесності.

Стало доброю традицією запрошувати на комунікаційні майданчики спеціалістів, а також наших студентів-випускників, які розуміються у нагальних питаннях ведення економічної роботи та бізнесу, і можуть поділитися досвідом, а студенти - дізнатися для себе щось нове та корисне.

Очевидно, що забезпечення академічної доброчесності у ВНЗ не відбудеться миттєво. Для цього потрібен час - для усвідомлення усіма учасниками освітнього процесу необхідності змін, по-перше, у собі, і взагалі, у системі вищої освіти.

Але вже сьогодні ми можемо покласти «початок» цим змінам активно використовуючи класичні та нові інструменти внутрішньої системи навчального закладу, які забезпечать реалізацію норм та принципів академічної доброчесності у ВНЗ.

Для цілісної та ефективної системи забезпечення академічної доброчесності в українській вищій школі доцільно здійснити такі заходи:

- реалізувати власну політику забезпечення академічної доброчесності шляхом розробки кодексів честі студентів і етичних кодексів викладачів та представників адміністрації, створення незалежних, з долученням експертів та громадськості, комітетів з етики, які б наглядали за дотриманням етичних стандартів та вирішували спори у випадку порушення таких;
- створити внутрішню систему збору статистичних даних і моніторингу інформації щодо випадків академічної нечесності в навчальному закладі та їх оприлюднення;
- використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для виявлення ознак плагіату [8];
- створення демонстраційних наочних стендів нормативно-технічної документації по оформленню методичних, курсових, дипломних, наукових і ін. робіт; актів, законів (друкованих, наочних, електронних) у навчальних кабінетах та лабораторіях, які є основою дисципліни, яка викладається;
- активізувати колективні форми співпраці викладачів та студентів шляхом конкурсів, дебатів, дискусій та інших форм групових занять, які спонукають до пошуку підтвердженої інформації (статистичні та соціологічні дані, дані підприємств та інші);
- придати індивідуальним завданням більше значимості як формі поглибленого самостійного вивчення: ставити конкретні індивідуальні завдання із технічними вимогами до оформлення індивідуальних робіт, акцентувати роботу на документальні підтвердження вказаної інформації, також обов'язкове підсилення форм контролю (обов'язкове письмове рецензування та інше);
- з метою відповідності своєму кваліфікаційному рівню (в який повинен входити дотримання принципів академічної доброчесності), педагог має підвищувати рівень самоосвіти ;

- з метою попередження списування серед студентів підсилити та урізноманітнити виховну роботу;
- стимулювати активність студентів та викладачів щодо участі у різноманітних українських проектах стосовно висвітлення академічної недоброчесності;
- акцентувати роботу циклових комісій та усіх структур вищого навчального закладу на обговорення, гласність та реакцію на усі види порушень академічної доброчесності.

Особисто для мене, академічна чесність асоціюється з порядністю: людина або порядна, або ні; людина не буває «трохи» порядною. Отже, можна погодитись зі словами Т. Фінікова: "...Виховання чесності слід починати з себе, а вже потім добиватися її поширення серед всіх членів академічної спільноти, не допускаючи ніяких форм обману, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки, які негативно впливають на якість отриманих академічних ступенів.»[9].

Список використаних джерел:

1. В. Сацик Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontsepsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>. – Назва з екрана.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] : проект [від 30.03.2016] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Електрон. дані. – Київ, 1994–2016. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=58639. – Назва з екрана.
3. Т. Яворська. Академічна доброчесність – запорука якісної освіти. [Електронний ресурс] // Режим доступу: library.vn.ua/Konf2017/text/2017_26.doc.- Назва з екрана.
4. Американські ради оголошують про старт Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні - SAIUP//Сайт- Американські Ради з міжнародної освіти. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.americancouncils.org.ua/uk/news/362>. - Назва з екрана.
5. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP.[Електронний ресурс] // Режим доступу:(<http://www.saiup.org.ua/projekt/c.1>.- Назва з екрана.
6. Жилияев І. Б. Вища освіта України : стан та проблеми [Електронний ресурс] / І. Б. Жилияев, В. В. Ковтунець; М. В. Сьомкін. – К. : Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України , 2015. – 96 с. – Режим доступу:http://ippi.org.ua/sites/default/files/tekst_21072015.pdf
7. Академічна доброчесність —[Електронний ресурс] // Режим доступу:<https://www.pedrada.com.ua/.../1506-stattya-42-akademichna-dobrochesnst>.- Назва з екрана.

8. Академічна доброчесність. Університет ім. А. Нобеля. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://duan.edu.ua/uk/students_life/akademichna-dobrochesnist. - Назва з екрана.

9. Т. Фініков. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. фонд. Фонд "Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики"; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.С. Артюхова – К.; Таксон, 2016. – 234 с.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**І.М. Рудець, викладач вищої категорії
Одеський технічний коледж**

Доброчесність в сучасному цивілізованому світі є тим наріжним каменем, який складає фундамент внутрішньої гармонії людини, стійкість її характеру та послідовність морального образу. Вища освіта через навчання і дослідження фактично скріплює цей фундамент елементами академічної доброчесності, які покликані виховувати інтелектуальну гідність і повагу до різноманіття думок та ідей, реалізуючи тим самим свою соціальну місію. Однак, сучасна практика засвідчує, що навчальні заклади часто не дотримуються такого імперативу у своїй діяльності, допускаючи академічну нечесність або ігноруючи академічні проступки з боку студентів, викладачів чи представників адміністрації. Академічна нечесність великою мірою нівелює саму цінність освіти, сприяє фальсифікації вищої школи й тим самим зменшенню її внеску у суспільно-економічний розвиток.

Що таке академічна доброчесність?

Якісна зміна системи вищої освіти вимагає розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувачі освіти.

28 вересня 2017 року набрав чинності Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, що запровадив і формалізував єдині для всіх рівнів освіти види порушень академічної доброчесності.

Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Крім того, стаття 42 Закону України «Про освіту» визначає особливості дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними і науковими

працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності науково-педагогічних і наукових працівників та здобувачів освіти; права осіб, стосовно яких порушено питання про порушення ними академічної доброчесності тощо.

Проект цього закону передбачає механізм дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу, вказує на різноманітні види її порушень та форми академічної відповідальності, а принципи чесної праці та навчання виводить на новий ступінь.

Сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності

Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні, розробив документ "Фундаментальні цінності академічної доброчесності". За цим підходом, академічна доброчесність – це відданість академічній спільноті, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

1. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
2. Дотримання норм законодавства про авторське право;
3. Надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
4. Контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);
2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
3. Дотримання норм законодавства про авторське право;
4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

1. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства; формою академічного плагіату є самоплагіат, що полягає у відтворенні без посилання на джерело інформації власних раніше опублікованих текстів;
2. Фабрикація даних – передбачає штучне створення вигаданих даних чи фактів на підтримку положень, які пропонуються автором у науковій праці;
3. Фальсифікація даних – полягає у свідомій зміні чи модифікації вже наявних даних для підтвердження тих чи інших наукових висновків дослідника;

4. Обман – надання звідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітньої процесу;

5. Списування – використання без відповідного дозволу зовнішніх джерел інформації під час оцінювання результатів навчання.

Отже, академічна доброчесність, з одного боку, є складною міждисциплінарною категорією, яка поєднує в собі етичні норми й правила поведінки людини в освітньо-науковому середовищі, та механізми й інструменти, за допомогою яких такі реалізуються на практиці. З іншого, існує цілий комплекс чинників, передусім морально-культурних, інституційних, освітньо-виховних, які впливають ззовні чи зсередини на коледж, визначаючи його спроможність та прагнення протидіяти академічній нечесності. У будь-якому разі така цілісна система норм, правил, устроїв потребує значних ресурсів, часу та навіть волі й мужності окремих осіб для свого утвердження, і в жодному випадку не може з'явитись одномоментно чи випадково.

Підтримка академічної доброчесності в коледжі потребує інституціоналізації, а саме: розробки і прийняття етичного кодексу або ж «кодексу честі», формування та роботи етичної комісії, прийняття нормативних документів для запобігання плагіату, списуванню, іншим формам академічного обману. Важливо, щоб ці процеси не відбувалися суто формально, наприклад, розробка етичного кодексу ВНЗ повинна відбуватися за участі студентів і викладачів та враховувати їх інтереси, а процедура прийняття рішень етичною комісією повинна передбачати можливість захисту та апеляції.

Студентоцентризм : чи можуть студенти бути залучені до внутрішнього оцінювання якості?

Студенти – важливі та впливові учасники академічного життя. Розвиток взаємоповаги у стосунках учня і викладача суттєво впливає на якість освіти і викладання в коледжі.

Зокрема, важливим є зворотній зв'язок під час оцінювання – коли студенти не просто отримують оцінки за виконані завдання, а й розуміють, чому саме такі оцінки, і з чого вони складаються (робота під час семінарів, лекцій, самостійна робота із джерелами, підсумковий тест тощо). Також важливим є наявність «приймальних годин» викладачів – їхня фізична присутність на кафедрі чи в аудиторії в певний час, протягом якого студенти можуть підійти і отримати консультацію з того чи іншого питання стосовно навчання чи виконання робіт.

Тобто студенти отримують зворотній зв'язок від викладача, який, за потреби, супроводжується порадами щодо навчального процесу. Це суттєво впливає на мотивацію студентів до навчання та їхню академічну доброчесність (якщо вони розуміють завдання та фінальний результат – вони менш схильні вдаватися до різних видів академічного шахрайства), що, в свою чергу, також впливає на якість освіти в коледжі.

Висновок

Практика показує, що економічно розвинені країни мають високий рівень освіти, науки та академічної доброчесності. Безумовно, академічна доброчесність впливає на цінності, які закладаються під час навчання у вищій

школі. Кожен представник наукової спільноти та представник студентства має усвідомлювати, що досягнення успіху кожного і всієї країни — важка і наполеглива праця. Академічна доброчесність збільшує вимоги і до підготовки викладача. Це формування індивідуальних завдань для кожного студента, їх практична спрямованість, інформаційний супровід індивідуальної роботи студента, можливість надавати консультації та корегувати завдання дистанційно, бути постійно на зв'язку. Оскільки навчальні заклади мають можливості створити умови для самовдосконалення і самоствердження особистості, а вони і раніше були такими осередками вирощування еліти, і сьогодні мають ними бути. Адже освіта має формувати самоцінну особистість, що не лише реалізує себе в професії, а й «... переживає відповідальність за близьких, країну, планету».

Список використаних джерел

1. Дойчик М. Академічна чесність: данина моді чи життєва необхідність? /М.В. Дойчик // Матеріали всеукраїнської наукової конференції. 4-5 грудня 2015 року/ Наук. ред. О.Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ : РоялПринт, 2016. – С. 14 – 16.
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] : проект [від 30.03.2016] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал.
3. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності. За заг. Ред. Т. В. Фінікова, А. С. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. С. 171-182.
4. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. Посібник / І. А. Зязюн – Київ : МАУП, 2000. – 309 с.
5. Положення про перевірку наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт на академічний плагіат [Електронний ресурс].
6. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP).
7. Сацук, В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс].

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**І.С. Маначина, викладач І к., О.В. Флешеровська, викладач вищої категорії, О.Ф. Солов'єнко, викладач вищої категорії
Коледж промислової автоматики та інформаційних технологій**

Останніми роками світова спільнота приділяє особливу увагу питанням академічної доброчесності, адже розвиток інформаційних технологій, глобалізаційні процеси в освіті, полегшення доступу до значного масиву даних, науково-дослідницьких робіт і публікацій актуалізували необхідність формулювання і дотримання морально-етичних принципів щодо порядку використання інформації в академічній сфері.

Базові посилання. Складові академічної доброчесності.

Ще у вересні 2004 року на Бухарестській конференції, що проводилась під егідою UNESCO-CEPES (Європейський центр ЮНЕСКО з вищої освіти) було прийнято Декларацію з етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європейському регіоні. В розділі «Цінності та принципи» Декларації визначено академічну доброчесність у процесах викладання та навчання, до основних складових якої віднесено:

- чесність – недопущення жодних форм обману, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки, які негативно впливають на якість отриманих академічних ступенів;
- довіру – основа взаємовідносин, що сприяє вільному обміну ідеями, знаннями, здобутками та досвідом і розвитку особистості;
- справедливість – ґрунтування на законних, прозорих, передбачуваних, послідовних і об'єктивних критеріях при викладанні, оцінці освітніх досягнень студентів, проведенні наукових досліджень, кар'єрному просуванні персоналу, отриманні будь-яких нагород, відзнак, ступенів;
- повагу – дотримання усіма членами академічної спільноти, незалежно від їх статусу в освітній і науковій ієрархії, належного ставлення до колег;
- відповідальність – забезпечення вільного висловлення поглядів з урахуванням вимог чинних морально-етичних і правових норм і правил;
- підзвітність – відповідальність за результати досліджень перед членами академічної спільноти та громадськістю.

Шляхи та механізми забезпечення академічної доброчесності при організації освітнього процесу ЗВО.

В Україні з липня 2014 року, з оприлюдненням Закону України «Про вищу освіту» розпочато масштабну боротьбу з неякісною академічною дослідницькою роботою – плагіатом та іншими формами академічної недоброчесності. МОН України визнано, що проблема є системною і не вирішується покаранням, необхідно популяризувати інші форми і цінності в академічному середовищі. Серйозним кроком у напрямку боротьби з академічним плагіатом стала реалізація наказу МОН України від 14 липня 2015 року № 758 «Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів». Хоча ці запобіжні заходи і мають позитивний вплив на загальну картину, але починати роботу у напрямку виховання академічної доброчесності потрібно набагато раніше.

Задля формування новітньої суспільної генерації 24 лютого 2016 року на прес-конференції МОН України з підтримки посольства США в Україні було анонсовано проєкт «Сприяння академічної доброчесності в Україні», який спрямований на реформування вітчизняної системи освіти в період з 1 січня 2016 року по 31 грудня 2019 року. Кожен з учасників проєкту – МОН України, вищі навчальні заклади, бібліотеки, роботодавці, батьки – виконує відповідальну місію і важливі завдання, спрямовані на забезпечення високої якості освіти.

Нова редакція Закону України «Про вищу освіту» відкрила можливості для створення ефективного механізму забезпечення академічної чесності та якості діяльності, звуження поля потенційної корупції, було введено поняття «академічної доброчесності». Це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Академічна доброчесність передбачає коректні посилання на джерела інформації під час наукової чи педагогічної діяльності, дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права, надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, об'єктивне оцінювання результатів навчання. Порушнику доброчесності загрожує відмова у присудженні наукового ступеня чи звання, позбавлення вже присуджених ступенів, звань, кваліфікаційних категорій, позбавлення права обіймати певні посади. Учні і студентів за порушення доброчесності можуть направити на перекладання іспиту, контрольної тощо, повторне проходження курсу, позбавити стипендії чи пільг або відрахувати з навчального закладу.

Перші кроки на шляху реалізації закону вже сьогодні дають позитивні наслідки. Створення середовища, яке б органічно не сприймало корупційних і неетичних дій, потребує послідовності, морального лідерства, готовності до самовіддачі в ім'я слідування високим академічним стандартам. Норми нового Закону дозволили розпочати побудову системи протидії подальшому розповсюдженню академічного плагіату, основним інструментом стало запровадження відповідних цифрових технологій, які дають можливість ідентифікувати наявність та обсяг неправомірно запозиченого чужого матеріалу.

Огляд різноманітних джерел дозволяє звернути увагу на чисельні порушення академічної доброчесності, які присутні в діяльності українських викладачів та дослідників. В сфері освітньої діяльності основними з них є: вимагання або провокування отримання грошей, подарунків, особистих послуг при різних формах оцінювання студентів, відсутність за оплату справедливої оцінки виконаних за допомоги плагіату навчальних та кваліфікаційних робіт, виконання за оплату таких робіт на замовлення, примусова купівля навчальної та методичної літератури, занижування оцінок та примус до додаткових навчальних послуг та консультацій, оновлення за рахунок студентів обладнання або купівля студентами різноманітних витратних матеріалів, канцелярських товарів.

Для профілактики проявів таких негативних порушень, КПАІТ ОНАХТ потрібно більш активно долучатися до популяризації академічної доброчесності та, за взірцем інших вишів, доречно розробити Кодекс академічної доброчесності, що спиратиметься на власні традиції та багаторічний досвід КПАІТ ОНАХТ, високі стандарти у сфері вищої освіти. Запорукою реалізації Кодексу стане підписання декларацій академічної доброчесності викладачами і студентами. Дотримання визначених етичних принципів і цінностей сприятиме забезпеченню високої якості вищої освіти,

підготовці висококваліфікованих фахівців, які будуть конкурентоспроможними на ринку праці не лише в Україні, а й за кордоном. Тому недостатньо слідувати високим моральним стандартам на рівні риторики. Важливо, щоб таких стандартів дотримувалися та втілювали їх в життя на кожному напрямі роботи Коледжу — не лише через викладання дисциплін, але й з точки зору керівництва та управління закладом.

За прикладом кращих вищих закладів освіти світу, є необхідним створення реально діючої системи в цьому напрямі. Ключовими елементами такої системи можуть стати: спеціальна сторінка, присвячена цій проблематиці, на офіційному веб-сайті Коледжу, комплекс керівництв та рекомендацій по боротьбі з плагіатом — Пам'ятка для студентів із запобігання плагіату, Керівництво по уникненню плагіату для студентів, Керівництво для викладачів по протидії студентському плагіату, оприлюднена Схема дій персоналу Коледжу по боротьбі зі студентським плагіатом. Наступним елементом є чітке визначення сутності та опис типових прикладів нечесної академічної поведінки, яка не може бути допущеною у житті коледжу. Важливу роль в формуванні добросовісної поведінки студентів повинна грати студентська рада. Доцільно було б започаткувати дисципліну «Основи академічної добросовісності» (обсягом, наприклад, 1 кредит) або додати окремим модулем у дисципліну «Вступ до спеціальності» (з урахуванням ОКР, фахової спрямованості, академічної мобільності тощо) з розглядом сутності та принципів академічної добросовісності, а також загальних підходів до написання та захисту різних видів наукових студентських робіт з дотриманням вимог щодо перевірки на плагіат.

Важливим складником запропонованої системи може стати використання кількох корисних програмних продуктів, що полегшують студентам виконання різноманітних навчальних та дослідницьких завдань. До них відносяться програма Turnitin, яка дозволяє співставляти тексти студентських навчальних робіт з електронними текстами Інтернет, опублікованими книгами, комерційними базами даних, а також раніш підготовленими письмовими роботами студентів, включаючи Інтернет-сайти з продажу письмових робіт на замовлення. Іншим таким знаряддям є програма EndNote, яка допомагає перевірити та знайти необхідні посилання, сформувати переліки цитованої літератури, здійснити імпорт посилань з інших баз даних.

Висновок

Вся система освітнього процесу має бути побудована з орієнтацією на допомогу студенту, співробітнику, створення умов для його добросовісної навчальної та наукової поведінки, заохочення її. Саме такий підхід, а не постановка в центр уваги переслідування та покарання, є єдино правильним.

Адже академічна недобросовісність, більше того відкрита та латентна корупція, системно руйнують професійну і суспільну мораль, підривають правові, політичні, соціальні та економічні засади існування вітчизняної вищої школи і української держави взагалі і без радикальних змін в моральній атмосфері, наша вища школа продовжить свій рух по шляху подальшої втрати репутації в публічному просторі.